

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů
v režimu živnostenského zákona**

Bc. Miroslava Kolomazníková

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Miroslava Kolomazníková

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Most

Název práce

Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona

Název anglicky

Controlling the obligations of entrepreneurs regulated by the Trade Licensing Act

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení výsledků kontrolní činnosti zaměřené na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona.

Teoretická část práce je zaměřena na vymezení základních pojmů týkajících se živnostenského podnikání a výčet právních předpisů souvisejících s kontrolní činností živnostenských úřadů.

V rámci praktické části práce bude provedena analýza výsledků kontrol s rozбором nejčastějších spáchaných přestupků a vyhodnocení provedených šetření s podnikatelskými subjekty. Závěrem praktické části práce je na základě zjištěných údajů zpracován návrh opatření vedoucích ke snížení počtu možných přestupků podnikatelských subjektů.

Metodika

Metodika práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část práce bude založena na metodě literární rešerše a na studiu dokumentů týkajících se živnostenské kontroly včetně souvisejících právních předpisů.

Praktická část práce bude založena na kombinaci metod analýz z dostupných statistických dat a provedených šetření. Zdrojem dat budou zveřejňovaná data o výsledcích kontrol v rámci ORP Chomutov, která ve svých ročních zprávách zveřejňuje Magistrát města Chomutova, odbor živnostenský úřad. Dále dotazníkový průzkum s podnikatelskými subjekty zaměřený na zjištění přehledu o jejich povinnostech a důvody vzniku spáchaných přestupků.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

kontrola, živnostenský zákon, živnostenský úřad, podnikatel, kontrolní řád, přestupek

Doporučené zdroje informací

BABŠICKÁ Věra. Živnostenský zákon s komentářem. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-106-8.
HORZINKOVÁ Eva, URBAN Václav. Živnostenský zákon. Praktický komentář. 15. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-090-8.
JELÍNKOVÁ Jitka, Kontrolní řád. Správní řád (vybraná ustanovení). Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-456-0.
KAMENÍK Petr a kolektiv. Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-658-8.
NĚMEC Juraj a kolektiv. Kontrola ve veřejné správě. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-558-8.
SALACHOVÁ Bohumila. Právo v podnikání. 2. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7418-148-1.
Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 4. 10. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 10. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. JUDr. Evě Cvik, Ph.D. et Ph.D. za její ochotu ujmout se vedení mé práce, vstřícnost a pomoc při zpracování daného tématu. Dále bych ráda poděkovala své rodině a všem přátelům, kteří mě při vytváření této práce podporovali.

Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na vyhodnocení výsledků kontrolní činnosti v rámci správního obvodu obce s rozšířenou působností Chomutov. Primárně se zaměřuje na nejčastěji vyskytovaná porušení, kterých se podnikatelé v rámci své podnikatelské činnosti dopouštějí, a důvody jejich vzniku. Teoretická část práce je zaměřena na vymezení základních pojmů, týkajících se živnostenského podnikání, a výčet právních předpisů, souvisejících s kontrolní činností živnostenských úřadů. Na teoretickou část navazuje praktická část práce, jež v úvodu stručně charakterizuje správní obvod, ve kterém je kontrolní činnost hodnocena. Následně je provedena analýza výsledků kontrol a je uveden příklad praktické kontroly. Závěrem praktické části je vypracováno vyhodnocení získaných údajů a navrženo opatření ke zmírnění počtu možných vzniklých přestupků.

Klíčová slova: kontrola, živnostenský zákon, živnostenský úřad, podnikatel, kontrolní řád, přestupek

Controlling the obligations of entrepreneurs regulated by the Trade Licensing Act

Abstract

This diploma thesis is focused on the evaluation of the controlling activities within the administrative district of the municipality with extended powers Chomutov. Its prime focus is on the most common violations that entrepreneurs commit in their business activities, and the most frequent reasons for their occurrence. The theoretical part of the work is focused on the definition of basic concepts related to trade licensing, and a list of legal regulations related to the control activities of trade licensing offices. The theoretical part of the work is followed by the practical part of the work. In the introduction, this work briefly characterizes the administrative district in which the inspection activity is evaluated, then an analysis of the results of inspections is performed and an example of practical inspection is given. At the end of this section, an evaluation of obtained data is made for the proposed measures, to mitigate the number of possible offenses.

Keywords: control, Trade Licencing Act, trade licence office, entrepreneur, control rules, violation

Obsah

1 Úvod	13
2 Cíl práce a metodika.....	14
2.1 Cíl práce.....	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Živnostenské podnikání	15
3.1.1 Živnost.....	15
3.1.2 Podmínky provozování živnosti	16
3.1.3 Druhy živností a živnostenské oprávnění	17
3.1.4 Odpovědný zástupce.....	18
3.1.5 Provozovna	19
3.1.6 Povinnosti podnikatele	21
3.1.7 Zánik živnostenského oprávnění	23
3.1.8 Přestupky	24
3.2 Živnostenský úřad.....	25
3.2.1 Obecní živnostenský úřad.....	26
3.2.2 Krajský živnostenský úřad	26
3.2.3 Živnostenský úřad České republiky	27
3.3 Podnikatel	27
3.3.1 Fyzická osoba	27
3.3.2 Právnícká osoba.....	28
3.3.3 Podnikatel jako zaměstnavatel.....	29
3.4 Kontrolní řád.....	29
3.4.1 Působnost zákona	29
3.4.2 Kontrola.....	30
3.4.3 Zahájení kontroly.....	31
3.4.4 Práva a povinnosti kontrolujícího.....	32
3.4.5 Práva a povinnosti kontrolované a povinné osoby	33
3.4.6 Protokol o kontrole	34
3.4.7 Námitky a vyřizování námitek	36
3.4.8 Přestupky	36
3.4.9 Ukončení kontroly	37
3.4.10 Společná ustanovení	37
3.5 Živnostenská kontrola.....	38
3.6 Předpisy související s výkonem živnostenské kontroly.....	39
4 Vlastní práce.....	40

4.1	Zaměření výzkumu	40
4.2	Správní obvod ORP Chomutov	40
4.3	Údaje o podnikatelských subjektech.....	42
4.4	Analýza provedených kontrol	44
4.4.1	Informace o výsledcích kontrol dle právních předpisů	44
4.4.2	Informace o výsledcích kontrol dle subjektů.....	47
4.4.3	Informace o uložených sankcích za spáchané přestupky	48
4.4.4	Nejčastěji zjištěná porušení	50
4.5	Příklad průběhu kontroly OŽÚ Chomutov	51
4.5.1	Úkony předcházející kontrole.....	51
4.5.2	Zahájení kontroly	51
4.5.3	Protokol o kontrole	52
4.5.4	Ukončení kontroly	54
4.6	Dotazníková šetření	55
5	Výsledky a návrh opatření.....	70
6	Závěr	73
7	Seznam použitých zdrojů	75
8	Přílohy.....	79

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa správních obvodů obcí ve SO ORP Chomutov	41
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu podnikatelských subjektů ve SO ORP Chomutov	42
Tabulka 2: Vývoj počtu podnikatelských subjektů v ČR.....	42
Tabulka 3: Přehled o výsledcích kontrol dle právních předpisů	46
Tabulka 4: Počet kontrol dle subjektů	47
Tabulka 5: Uložené sankce za zjištěná porušení v ORP Chomutov	48
Tabulka 6: Délka podnikání	57
Tabulka 7: Hlavní obory podnikatelských činností	58
Tabulka 8: Znalost živnostenského zákona	60
Tabulka 9: Využívání poradenství.....	61
Tabulka 10: Způsob získávání informací	62
Tabulka 11: Zjištěná porušení	64
Tabulka 12: Uhrazená/neuhrazená pokuta na místě	65

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu podnikajících fyzických osob v rámci ORP Chomutov a ČR	43
Graf 2: Vývoj počtu právnických osob v rámci ORP Chomutov a ČR	43
Graf 3: Počet kontrol dle subjektů.....	47
Graf 4: Uložené sankce za zjištěná porušení v ORP Chomutov	49
Graf 5: Počet podnikatelských subjektů	56
Graf 6: Délka podnikání:	57
Graf 7: Dotaz na opakovanou kontrolu.....	59
Graf 8: Znalost živnostenského zákona.....	60
Graf 9: Využívání poradenství	61
Graf 10: Způsob získávání informací	62
Graf 11: Zjištěná porušení.....	63

Seznam použitých zkratk

cm	centimetr
ČSÚ	Český statistický úřad
FO	Fyzické osoby
Kč	Korun českých
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
např.	Například
OHP	Okresní hospodářská komora
ORP	Obec s rozšířenou působností
OŽÚ	Odbor živnostenský úřad
PO	Právnícké osoby
příp.	Případně
RES	Registr ekonomických subjektů
ROB	Registr obyvatel
RŽP	Registr živnostenského podnikání
Sb.	Sbírka zákonů České republiky
SO	Správní obvod
tzv.	Tak zvané

1 Úvod

Téma diplomové práce „Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona“ si autorka zvolila z důvodu využití zkušeností, získaných jako zaměstnanec kontrolního oddělení živnostenského úřadu, a zároveň chtěla přiblížit problematiku nedodržování povinností podnikatelských subjektů v rámci podnikatelských činností.

Živnostenská kontrola je vykonávána živnostenskými úřady dle zákona č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů, v rámci níž mají tyto úřady oprávnění kontrolovat, zda jsou plněny povinnosti dané jak živnostenských zákonem, tak i jinými právními předpisy, vztahujícími se k živnostenskému podnikání. Základními právními předpisy při provádění kontrol jsou zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který je právním předpisem pro výkon živnostenského práva, zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje postupy kontrolních orgánů při kontrole, a zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), který upravuje postupy orgánů při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy.

Živnostenské podnikání představuje v České republice jednu z nejrozšířenějších forem podnikání, a to jak u fyzických, tak i právnických osob (Salachová, 2012, s. 21). Před vstupem do podnikání by měl každý podnikatelský subjekt nejdříve zhodnotit případná rizika spojená s podnikáním, zvážit podmínky, dle nichž lze zvolené činnosti vykonávat a za případná porušení, vyplývající z nedodržování právních předpisů, nést následky. Podnikání dává zároveň podnikatelům příležitost rozvíjet své dovednosti, uskutečňovat své sny a cíle.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení výsledků kontrolní činnosti, zaměřené na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona. Teoretická část práce je zaměřena na vymezení základních pojmů, týkajících se živnostenského podnikání a výčet právních předpisů, souvisejících s kontrolní činností živnostenských úřadů. V rámci praktické části práce bude provedena analýza výsledků kontrol s rozborem nejčastějších spáchaných přestupků, uveden příklad průběhu kontroly a vyhodnocení provedených šetření s podnikatelskými subjekty.

Závěrem praktické části je na základě zjištěných údajů zpracován návrh opatření, vedoucí ke snížení počtu možných přestupků podnikatelských subjektů.

2.2 Metodika

Metodika práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce bude založena na metodě literární rešerše a na studiu dokumentů, týkajících se živnostenské kontroly, včetně souvisejících právních předpisů. Praktická část práce je založena na kombinaci metod analýz z dostupných statistických dat a provedených šetření. Zdrojem dat jsou dostupná data Českého statistického úřadu a Ministerstva průmyslu a obchodu. Dalším zdrojem dat jsou zveřejňovaná data o výsledcích kontrol v rámci ORP Chomutov, která ve svých ročních zprávách zveřejňuje Magistrát města Chomutova, odbor živnostenský úřad. Na základě získaných dat jsou zpracovány základní údaje o vývoji počtu podnikatelských subjektů a je zpracován rozbor výsledků kontrol za období 2014 až 2020. V druhé části práce se autorka pomocí metody dotazníkových šetření s podnikatelskými subjekty zaměřuje na zjištění přehledu o jejich povinnostech a důvody vzniku spáchaných přestupků. Na základě provedených dotazníkových šetření jsou autorkou práce navržena opatření, vedoucích ke snížení počtu možných přestupků podnikatelských subjektů.

3 Teoretická východiska

V této kapitole se autorka zabývá vymezením a definicí základních pojmů, týkajících se živnostenského podnikání, živnostenské kontroly, podnikatelů, a dále výčtem právních předpisů, souvisejících s kontrolní činností živnostenských úřadů.

3.1 Živnostenské podnikání

Živnostenské podnikání je jednou z nejrozšířenějších forem podnikatelské činnosti v České republice (Kameník a kol., 2018, s. XXXV). Statistické údaje, které na svých internetových stránkách zveřejňuje Ministerstvo průmyslu a obchodu uvádí, že v České republice bylo k 31. 12. 2020 celkem 2 581 680 podnikatelských subjektů, z toho 2 076 010 fyzických osob a 505 670 právnických osob (MPO, 2005). Dle těchto údajů od roku 2015 přibývá každým rokem zhruba 35 000 nových podnikatelských subjektů. Podnikání je důležitý zdroj tvorby pracovních míst, hospodářského růstu a ekonomického rozvoje státu.

Veřejnoprávní předpis, upravující podmínky podnikatelské činnosti a dohled nad jejich dodržováním, je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „živnostenský zákon“). Tento zákon byl od doby svého vzniku několikrát novelizován a změnou opakovaně prošly jak podmínky provozování živností, tak i povinnosti podnikatelů.

3.1.1 Živnost

Definice živnosti dle § 2 živnostenského zákona je charakterizována šesti znaky, které musí být splněny současně, aby se daná činnost dala označit jako podnikání. Těmito znaky jsou:

- Soustavnost – činnost vykonávaná trvale, opakovaně a pravidelně, byť jen jednou ročně. Za soustavnou činnost se považuje i ta, která vyžaduje dosažení cíle v delším období (Kameník a kol., 2018, s. 4)
- Samostatnost – podnikatelské subjekty nejsou při výkonu svých činností nikým řízeny, činnosti jsou vykonávány nezávisle na jiných podnikatelích a sami rozhodují o tom, zda danou zakázku přijmou a v jakém časovém období ji budou realizovat (Babšická, 2004, s. 18)

- Činnosti vykonávané vlastním jménem – podnikatelé činí jednotlivé úkony buď pod obchodní firmou, svým jménem a příjmením nebo názvem (Horzinková a Urban, 2018, s. 3). Přičemž nerozhoduje, zda činnosti vykonává sám podnikatel nebo jím pověřená osoba
- Na vlastní odpovědnost – podnikatelský subjekt vykonávající dané činnosti odpovídá za uzavřené závazky, porušení právních předpisů a ručí za dané činnosti svým majetkem (Kameník a kol., 2018, s. 5)
- Za účelem dosažení zisku – úmysl či snaha podnikatele dosáhnout svými činnostmi zisku, byť ne vždy se při podnikání podaří zisku dosáhnout (Babšická, 2004, s. 18). Tedy pokud není účelem činnosti získání finančního prospěchu, nejedná se o podnikatelskou činnost
- Za podmínek stanovených živnostenským zákonem – podmínky živnostenského podnikání nejsou upraveny jen živnostenským zákonem, ale řadou dalších právních předpisů, na které živnostenský zákon odkazuje

Činnosti, které nejsou živnostmi, jsou uvedeny v § 3 živnostenského zákona. Jedná se o činnosti, které naplňují znaky živností, ale jsou vyloučeny z režimu živnostenského zákona. Podnikatelé vykonávají své činnosti na základě zvláštních právních předpisů. Výčet těchto činností je taxativně stanoven a jejich obsah je značně obsáhlý. Jedná se například o činnosti vyhrazené zákonem státu, využívání výsledků duševní tvůrčí činnosti, také ty činnosti, které se řídí autorským zákonem (hudební a výtvarní umělci, spisovatelé, herci, novináři), činnosti, k nimž je nutné speciální vzdělání (lékaři, advokáti, notáři, soudní exekutoři, znalci a tlumočníci, auditoři a daňoví poradci, burzovní dohodci, autorizovaní architekti), dále restaurování kulturních památek, činnosti spojené s poskytováním zdravotních služeb, činnost bank, rozhlasové a televizní vysílání, zemědělská výroba, výroba elektřiny, pronájem nemovitostí a mnoho dalších.

3.1.2 Podmínky provozování živnosti

Podnikatelský subjekt musí při získání živnostenského oprávnění splnit jak všeobecné, tak i zvláštní podmínky provozování živnosti. Všeobecné podmínky jsou uvedeny v § 6 živnostenského zákona a jsou jimi plná svéprávnost a bezúhonnost, které musí splnit fyzická osoba žádající o živnostenské oprávnění, nebo která je odpovědným zástupcem podnikatele.

Pokud v průběhu provozování živnosti přestane odpovědný zástupce tyto podmínky splňovat, je podnikatel povinen do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce, který předepsané podmínky splňuje (Kameník a kol., 2018, s. 47). Zvláštní podmínky jsou pak uvedeny v § 7 živnostenského zákona a jsou jimi odborná nebo jiná způsobilost. Liší se však dle druhu živností, a to, zda se jedná o živnost řemeslnou, vázanou nebo koncesovanou. Odbornou způsobilostí se rozumí odborné znalosti získané vzděláním nebo praxí. U některých koncesovaných živností stanovuje živnostenský zákon také jinou způsobilost, jako například profesionální spolehlivost podnikatele (Horzinková a Urban, 2018, s. 29).

3.1.3 Druhy živností a živnostenské oprávnění

Základní členění živností je dle § 9 živnostenského zákona rozděleno na:

- Ohlašovací
- Koncesované

Živnosti ohlašovací se dále člení na živnosti řemeslné, živnosti vázané a živnost volnou. Výčet živností řemeslných je uveden v příloze č. 1, která náleží k živnostenskému zákonu s tím, že odborná způsobilost je uvedena v § 21 a 22 tohoto zákona. Odbornou způsobilost lze doložit dokladem o ukončeném vzdělání v příslušném oboru, dokladem o získání všech profesních kvalifikací nebo dokladem o vykonání praxe v příslušném oboru. Výčet živností vázaných je uveden v příloze č. 2 živnostenského zákona současně i s odbornou způsobilostí. U výkonu činností živnosti volné se není třeba prokazovat odbornou ani jinou způsobilostí. Oborů živnosti volné je aktuálně 82 a jejich výčet je uveden v příloze č. 4 živnostenského zákona. Živnostenské oprávnění u živností ohlašovacích, pokud podnikatel splní podmínky stanovené živnostenským zákonem, vzniká dnem ohlášení živnostenskému úřadu.

V příloze č. 3 živnostenského zákona jsou uvedeny živnosti koncesované. Její činnosti mohou být provozovány na základě státního povolení podle zvláštního právního předpisu. Odborná způsobilost je stanovena rovněž v této příloze. Některé koncesované živnosti podléhají podmínce provozování živnosti, spočívající ve schválení provozovny nebo bezúhonnost všech zaměstnanců (Kameník a kol., 2018, s. 152). Živnostenské oprávnění u

živnosti koncesované, jakmile jsou splněny podmínky, které stanoví živnostenský zákon, vzniká dnem, kdy rozhodnutí o udělení koncese nabude právní moci.

Živnostenské oprávnění prokazuje podnikatel výpisem ze živnostenského rejstříku (RŽP, 2022), kde jsou uvedeny údaje podle § 60 odst. 5 písm. a), b) nebo c) živnostenského zákona. Živnostenské oprávnění je vázáno na podnikatele a nelze ho přenést na jinou osobu. Výjimka je v § 13 a v § 14 živnostenského zákona. V § 13 je udělena osobám, které hodlají pokračovat v provozování živnosti při úmrtí podnikatele a v § 14 je výjimka udělena nástupnické obchodní společnosti nebo družstvu, které hodlají pokračovat v provozování živnosti při fúzi či rozdělení obchodní společnosti nebo družstva a převodu jmění na společníka (§ 10, 13 a 14 živnostenského zákona).

Pokud fyzické osobě při vzniku živnostenského oprávnění dosud nebylo přiděleno identifikační číslo osoby, přidělí jí ho živnostenský úřad, které mu poskytne správce základního registru osob. Identifikační číslo osoby může mít každý podnikatel pouze jedno (Kameník a kol., 2018, s. 81). Registr osob slouží k evidenci právnických a fyzických osob a orgánů veřejné moci. Eviduje základní identifikační údaje o osobách, statutárních zástupcích a jejich provozovnách. Osoby, které jsou v registru zapsané, mají jedinečný identifikátor, kterým je identifikační číslo osoby. Registr osob využívají všechny orgány veřejné moci, které k tomu mají oprávnění (ROS, 2022).

3.1.4 Odpovědný zástupce

Podnikatel provozující živnost ustanoví odpovědného zástupce v těch případech, kdy nemá odbornou nebo jinou způsobilost danou živnostenským zákonem. K ustanovení do funkce odpovědného zástupce musí mít podnikatel jeho písemný souhlas. Podnikatel může prostřednictvím odpovědného zástupce provozovat jednu i více živností, přičemž pro různé živnosti může ustanovit různé odpovědné zástupce, ale je také možné ustanovit pro jednu živnost více odpovědných zástupců. Odpovědným zástupcem může být pouze fyzická osoba, která splňuje podmínky v § 6 a § 7 živnostenského zákona, tedy jak všeobecné podmínky provozování živnosti, kterými jsou plná svéprávnost a bezúhonnost, tak zvláštní podmínky provozování živnosti, kterými jsou již zmiňovaná odborná nebo jiná způsobilost a současně u ní nesmí existovat překážka provozování živnosti uvedená v § 8 živnostenského zákona

(Horzinková, Urban, 2018, s. 45). Počet živností, pro které byl odpovědný zástupce podnikatelem ustanoven, není omezen. Odpovědný zástupce však může vykonávat svou funkci nejvýše pro čtyři podnikatele, odpovídá podnikateli za řádný provoz živnosti a za dodržování předpisů, stanovených živnostenským zákonem, s nímž je ve smluvním vztahu. Tento smluvní vztah není upraven živnostenským zákonem, ani žádným právním předpisem, je tedy věcí podnikatele a odpovědného zástupce, jakým způsobem smluvní vztah uzavřou, zda písemnou nebo smluvní formou (Kameník a kol., 2018, s. 85).

U ohlašovací živnosti je povinností podnikatele při ustanovení odpovědného zástupce nebo při ukončení jeho funkce tuto povinnost sdělit živnostenskému úřadu do 15 dnů ode dne, kdy takto skutečnost nastala. Pokud se jedná o ohlášení nové živnosti, podnikatel sděluje ustanovení odpovědného zástupce živnostenskému úřadu spolu s ohlášením, ke kterému musí být přiložena odborná způsobilost odpovědného zástupce a prohlášení s jeho souhlasem. U živnosti koncesované předloží podnikatel živnostenskému úřadu ustanovení odpovědného zástupce do funkce, odbornou způsobilost a prohlášení odpovědného zástupce. Živnostenský úřad o schválení odpovědného zástupce vydá rozhodnutí. Při ukončení výkonu funkce odpovědného zástupce není podnikatel povinen ustanovit nového odpovědného zástupce, pokud došlo k pozastavení živnosti živnostenským úřadem nebo v případě přerušení živnosti podnikatelem.

3.1.5 Provozovna

Živnostenský zákon v § 17 vymezuje provozovnu jako prostor, v němž je živnost provozována, například prostory v kamenných stavbách, stánky nebo pojízdné prodejny. Jedná se i o prostory, které nejsou určeny ke styku se zákazníkem, například skladové prostory. Provozovnou se rozumí i prodejní automat určený k prodeji zboží či poskytování služeb nebo pojízdná provozovna, ty se nezapisují do živnostenského rejstříku. Mobilní provozovnou může být například pojízdná prodejna nebo stánek, které jsou přemístitelné a nejsou umístěny na jednom místě déle než 3 měsíce. Podnikatel může své podnikatelské činnosti vykonávat i v několika provozovnách, pokud se prokáže dokladem, prokazující právní důvod k užívání jejich prostor, což může po podnikateli požadovat živnostenský úřad, má-li pochybnosti o jeho trvání či platnosti (Kameník a kol., 2018, s. 106-107).

Živnostenský úřad může po podnikateli dále požadovat doklad o způsobilosti provozovny pro provozování živnosti dle zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, což podnikatel prokazuje např. rozhodnutím o kolaudaci, dokladem vydaným příslušným stavebním úřadem nebo prokazuje způsobilost podle zvláštních právních předpisů, jako jsou např. hygienické, požární, technické.

Pokud objekt, v němž je živnost provozována, nemá přiděleno číslo popisné nebo evidenční, je evidována pod parcelním číslem pozemku s názvem katastrálního území. Podnikatel má za povinnost živnostenskému úřadu předem sdělit zahájení či ukončení provozování živnosti v provozovně s uvedením konkrétního data. Při ukončení činnosti v provozovně má podnikatel za povinnost nejpozději ke dni ukončení činnosti živnostenskému úřadu oznámit adresu místa, kde lze do budoucna vypořádat jeho případné závazky. To neplatí, pokud podnikatel v jedné provozovně provozuje více živností a nedošlo k ukončení všech živností. Adresou pro vypořádání závazků nemůže být sídlo ohlašovny nebo zvláštní matriky, výjimku má podnikatel, který užívá v sídle ohlašovny např. služební byt (§ 31 živnostenského zákona).

Objekt, v němž je živnost provozována, musí být trvale zvenčí viditelně označen obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem osoby. Provozovna, v níž je uskutečňován prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům, musí být označena jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny, provozní nebo prodejní dobou a u provozoven sloužících k přechodnému ubytování musí být u ubytovacích zařízení označeno též kategorií a třídou (§ 17 živnostenského zákona). Provozovnu, která je určena pro prodej zboží nebo pro poskytování služeb spotřebitelům, je podnikatel povinen ji při dočasném uzavření na viditelném místě označit údaji o počátku a konci uzavření, výjimka o tomto označení se vztahuje na mobilní provozovny a automaty a závažné nepředvídatelné případy, např. nemoc, úraz nebo živelná pohroma (Kameník a kol., 2018, s. 111).

3.1.6 Povinnosti podnikatele

Živnostenský zákon stanoví celou řadu povinností, které jsou podnikatelé povinni dodržovat po celou dobu výkonu své podnikatelské činnosti. Kontrolu nad dodržováním povinností podnikatelů vykonávají v rámci své působnosti živnostenské úřady. Výčet těchto povinností je shrnut v jednotlivých odstavcích § 31 tohoto zákona.

Jednou z povinností podnikatelů je ustanovení odpovědného zástupce, pokud z nějakých důvodů nemohou splnit nebo nesplňují podmínky odborné způsobilosti. Podnikatel musí být s odpovědným zástupcem ve smluvním vztahu a musí zajistit, aby se odpovědný zástupce podílel na provozování živnosti v potřebném rozsahu. Tento potřebný rozsah není zákonem jakkoliv blíže definován, bude tedy záviset na rozsahu a charakteru konkrétní živnosti (Kameník a kol., 2018, s. 166). Podnikatel má za povinnost určit nového odpovědného zástupce do 15 dnů, pokud přestane původní vykonávat svou funkci nebo přestane-li plnit podmínky pro provozování živnosti.

Mezi další povinnosti podnikatele patří označit předem stanovenými údaji prostory, v nichž má umístěné sídlo nebo zahraniční osoba odštěpný závod. Těmito údaji jsou obchodní firma nebo název nebo jméno a příjmení podnikatele a identifikační číslo osoby, pokud bylo přiděleno. Tato povinnost se nevztahuje na podnikatele, kteří mají adresu sídla shodnou s adresou trvalého pobytu na území České republiky. Živnostenské úřady mohou po podnikateli požadovat doložení právního důvodu pro užívání prostor, v nichž má umístěné sídlo. Pokud však má podnikatel adresu sídla a bydliště shodnou, a jedná se o adresu ohlašovny, musí na žádost živnostenského úřadu předložit doklad, jež prokazuje právní důvod pro užívání prostor, ve kterých má umístěné sídlo. Neprokázání důvodu pro užívání prostor může vést ke zrušení živnostenského oprávnění podnikatele.

Povinností podnikatele, prodávajícího zboží nebo poskytujícího služby, je prokázat kontrolnímu orgánu doklady, jimiž doloží, jakým způsobem nabyl prodávané zboží nebo materiál, který k poskytování služeb používá. V případě nákupu použitého zboží nebo zboží bez dokladu nabytí, a přijímání tohoto zboží do úschovy nebo případně zprostředkování jeho nákupu, má podnikatel za povinnost ještě před uzavřením smluvního vztahu identifikovat osoby, od kterých zboží kupuje (Horzinková, Urban, 2018, s. 168). Podnikatel je povinen uchovávat po dobu 5 let evidenci přístupnou v provozovně, ve které dochází k identifikaci

osob. Pokud se účastník, který prodává použité zboží, odmítne podrobit identifikaci, smluvní vztah nelze uzavřít. V provozovně, kde prodává zboží, nebo poskytuje služby spotřebitelům, musí podnikatel zajistit, aby byla přítomna osoba, jež ovládá český nebo slovenský jazyk. V případě pochybností má živnostenský úřad právo prověřit splnění podmínky formou pohovoru, při kterém posuzuje, zda danou podmínku znalosti českého či slovenského jazyka přítomná osoba splňuje.

Podnikatel odpovídá za to, aby jeho zaměstnanci prokázali, že splňují podmínku bezúhonnosti v případě, že to živnostenský zákon nebo zvláštní právní předpisy vyžadují. U některých koncesovaných živností vyžaduje živnostenský zákon bezúhonnost u všech osob, které pro podnikatele vykonávají činnosti v rámci koncesované živnosti. Jedná se např. o koncesovanou živnost „Služby soukromých detektivů“ (Kameník a kol., 2018, s. 173). Podnikatel i jakákoliv jiná osoba, vykonávající činnosti spadající do obsahových náplní živností, mají povinnost prokázat při kontrole živnostenskému úřadu svou totožnost předložením buď občanského průkazu, nebo jiného průkazu totožnosti.

Podnikatel může svou živnost kdykoliv přerušit. Pokud tak živnostenskému úřadu oznámí, provozování živnosti je přerušeno dnem oznámení nebo dnem, který podnikatel uvede v oznámení a je ukončeno dnem uvedeným v oznámení. V případě, že hodlá pokračovat v provozování živnosti dříve, než vyprší doba přerušeni, je jeho povinností dopředu písemnou formou sdělit živnostenskému úřadu pokračování provozování živnosti.

Další povinností podnikatele je, pokud o to zákazník požádá, vydat potvrzení o prodeji zboží nebo poskytnuté službě, které musí obsahovat identifikaci podnikatele, druh zboží, datum prodeje a cenu. Podnikatel je dále povinen při ukončení podnikatelské činnosti v provozovně oznámit adresu, kde lze vypořádat jeho případné závazky. Nesmí se však jednat o smyšlenou adresu, podnikatel k ní musí mít určitý vztah. Podnikatel je dále odpovědný za to, aby jeho zaměstnanci splňovali způsobilost pro výkon povolání, znali bezpečnostní předpisy a předpisy upravující ochranu veřejného zdraví. Zaměstnanci, přicházející při výkonu pracovních činností do přímého styku s potravinami, do přímého styku s vodou, do přímého styku s kosmetickými prostředky, by měli mít zdravotní průkaz a měli by mít znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví (Kameník a kol., 2018, s. 178).

Podnikatel je dále povinen sdělit živnostenskému úřadu veškeré změny a doplnění, týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny pro ohlášení živnosti nebo žádosti o koncesi. Nové doklady má podnikatel za povinnost předložit do 15 dnů ode dne jejich vzniku, to však neplatí, pokud jde o změny a doplnění již zapsané v základních registrech, v obchodním nebo jiném veřejném rejstříku nebo v informačním systému evidence obyvatel, pokud je podnikatel občanem České republiky, anebo v informačním systému cizinců, pokud je podnikatel cizincem (§ 49 živnostenského zákona).

Při provozování živnosti musí podnikatel dodržovat nejen povinnosti, vyplývající z živnostenského zákona, ale i povinnosti, vyplývající z dalších zvláštních právních předpisů. Může jít např. o obecně závazné předpisy obce a další právní normy.

3.1.7 Zánik živnostenského oprávnění

Zánik živnostenského oprávnění může u podnikatele nastat z těchto důvodů:

- jeho smrtí, výjimku tvoří případy, kdy v provozování živnosti pokračuje po úmrtí podnikatele oprávněná osoba
- zánikem právnické osoby, výjimku tvoří případy, kdy na základě živnostenského oprávnění jiné zaniklé právnické osoby může pokračovat v provozování živnosti nástupce
- uplynutím doby, na kterou bylo živnostenské oprávnění omezeno, podnikatel má však právo požadovat, aby bylo jeho oprávnění prodlouženo
- výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo výmazem jejího předmětu podnikání
- pokud tak stanoví zvláštní právní předpis
- v případě, že tak rozhodne ve správním řízení živnostenský úřad (§ 57 zákona č. 570/1991 Sb.)

Zánik živnostenského oprávnění, ať k němu dojde z jakéhokoliv důvodu, má živnostenský úřad za povinnost oznámit zejména příslušnému správci daně, správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně.

Živnostenský zákon uvádí obligatorní důvody, kdy je živnostenský úřad povinen živnostenské oprávnění podnikatele zrušit. Důvodem může být to, že podnikatel nesplňuje všeobecnou podmínku provozování živnosti, spočívající v bezúhonnosti nebo v plné svéprávnosti. Dále, že existuje překážka provozování živnosti, nebo o zrušení živnostenského oprávnění požádá podnikatel, také, že podnikatel na požádání živnostenského úřadu nepředloží doklad, jímž prokazuje právní důvod pro užívání prostor, v nichž má na území České republiky oznámené sídlo. Živnostenský úřad může dále zrušit nebo pozastavit provozování živnosti na návrh orgánu státní správy, který se vyjadřuje k žádosti o koncesi, pokud podnikatel závažným způsobem porušil podmínky stanovené rozhodnutím o udělení koncese. Dalším důvodem může být např., že zahraniční fyzická osoba již nesplňuje podmínku povolení k pobytu na území České republiky (§ 58 zákona č. 570/1991 Sb.).

3.1.8 Přestupky

Ze zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“), vychází současná právní úprava správního trestání, která nahrazuje předchozí úpravu, vycházející z koncepce správního trestání schválené usnesením vlády č. 162/2002 (UV), k návrhu věcného záměru zákona o správním trestání (Kameník a kol., 2018, s. 268). Přestupkový zákon se použije na všechny projednávané přestupky správními orgány, pokud v konkrétním případě zvláštní zákon v konkrétním případě nestanoví jinak, což představují spíše výjimečné případy (Kočí, 2017, s. 11). Přestupkový zákon nabyl účinnosti dne 1. 7. 2017, stanovuje podmínky odpovědnosti za přestupky fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob, dále druhy správních trestů a ochranných opatření a zásady pro jejich ukládání. Stanovuje pravidla předcházející zahájení řízení o přestupku a způsob činnosti správních orgánů v řízení o přestupku. Dále přestupkový zákon definuje přestupek jako protiprávní čin, který však není trestným činem (§ 1 a 5 přestupkového zákona).

V živnostenském zákoně jsou přestupky vymezeny v ustanovení § 61 a § 64. V ustanovení § 61 jsou obsaženy přestupky fyzických (nepodnikajících) osob, jež se mohou dopustit přestupku, např. tím, dědicové neoznámí, že hodlají pokračovat v provozování živnosti po zemřelém nebo neustanoví odpovědného zástupce. Dále, že se při ohlášení

živnosti prokáže nepravdivým čestným prohlášením o bezúhonnosti, a také, když nepodnikající fyzické osoby provozují živnost bez příslušného živnostenského oprávnění. V ustanovení § 62 jsou obsaženy přestupky jak právnických osob, tak i podnikajících fyzických osob, které se dopouštějí přestupku tím, že např. nesdělí živnostenskému úřadu, že ustanovení odpovědného zástupce, neprokáží právní důvod pro užívání provozovny, neoznámí dopředu živnostenskému úřadu datum zahájení nebo ukončení provozování živnosti v provozovně, neoznačí provozovnu předem stanovenými údaji, neoznačí prostory, v nichž mají sídlo nebo odštěpný závod, neprokáží, jakým způsobem nabyly prodávaného zboží nebo materiál, neidentifikují účastníka smluvního vztahu, neoznámí živnostenskému úřadu, že chtějí pokračovat v provozování živnosti, nepředloží na žádost zákazníka potvrzení o prodeji zboží nebo poskytnutí služby, při skončení činnosti v provozovně neoznámí živnostenskému úřadu adresu, kde lze vypořádat případné závazky, neoznámí živnostenskému úřadu v předem stanovené lhůtě změny a doplnění týkající se údajů a dokladů, které jsou určeny pro ohlášení živnosti. Dle druhu přestupku lze uložit pokutu s určením horní hranice do 10 000 Kč, do 50 000 Kč, do 100 000 Kč, do 500 000 Kč nebo do 1 000 000 Kč (§ 61 až 63 živnostenského zákona). Správní orgán může podnikajícím fyzickým osobám nebo právnických osobám uložit napomenutí nebo pokutu formou příkazu na místě vydáním příkazového bloku, je-li výše pokuty do 10 000 Kč a obviněný souhlasí se zjištěným stavem věci, což vyplývá z ustanovení § 91 přestupkového zákona. Pokud má obviněný u sebe finanční hotovost, vydá správní orgán formou příkazového bloku peněžitou povinnost splatnou na místě, v případě, že tuto finanční hotovost nemá k dispozici, vydá správní orgán příkazový blok na místě nezaplacený a poučí obviněného o způsobu zaplacení, lhůtě splatnosti a o důsledcích v případě nezaplacení pokuty.

3.2 Živnostenský úřad

V oblasti živnostenského podnikání je výkon státní správy svěřen živnostenským úřadům, jejichž kompetence a postavení jsou upraveny zákonem č. 570/1991 Sb. o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů. Jsou jimi:

- Obecní živnostenské úřady
- Krajské živnostenské úřady
- Živnostenský úřad České republiky (§ 1 zákona č. 570/1991 Sb.)

Obecní a krajské živnostenské úřady jako územně samosprávné celky vykonávají státní správu v rámci přenesené působnosti, jejichž zaměstnanci jsou zaměstnanci těchto územně samosprávných celků, nepodléhají tedy řízení ústředního správního úřadu, což je konkrétně Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky.

3.2.1 Obecní živnostenský úřad

Obecními živnostenskými úřady jsou odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a dále na území hlavního města Prahy živnostenské odbory úřadů městských částí určených Statutem hlavního města Prahy. V současné době zákon umožňuje podnikatelům, kteří podnikají na základě živnostenského oprávnění, v rámci podání u živnostenského úřadu požádat též o elektronické podání vůči ostatním úřadům, kterými jsou finanční úřad, správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovna a úřad práce, u nichž mají oznamovací povinnosti. Provozovatelem živnostenského rejstříku je obecní živnostenský úřad. V tomto rejstříku spravuje údaje o podnikatelích v rámci živnostenského zákona. Některé živnostenské úřady dále plní funkci jednotných kontaktních míst na základě zákona č. 222/2009 Sb., o volném poskytování služeb, ve znění pozdějších předpisů (§ 2 zákona č. 570/1991 Sb.).

3.2.2 Krajský živnostenský úřad

Krajský živnostenský úřad je vůči živnostenskému úřadu ve svém správním obvodu nadřízeným správním orgánem. Vykonává dozor nad činností obecních živnostenských úřadů, kdy je obsahem dozoru porovnání existujícího stavu s požadavky souladu s právními předpisy (Nemec a kol., 2010, s. 25). Dále řídí, koordinuje a vykonává metodickou činnost, která spočívá ve vydávání stanovisek pro potřebu živnostenských úřadů. Je oprávněn nařídít živnostenskému úřadu ve svém správním obvodu provedení živnostenské kontroly. Dále řeší odvolání proti rozhodnutí, vydané živnostenským úřadem ve svém správním obvodu, a přezkoumává jeho správnost. Spolupracuje s ostatními správními úřady, jako jsou např. hospodářské komory a podnikatelská sdružení a svazy. Krajský živnostenský úřad má stejně jako obecní živnostenský úřad postavení provozovatele živnostenského rejstříku (Kameník a kol., 2018, s. 410).

3.2.3 Živnostenský úřad České republiky

Tento úřad jako ústřední orgán pro oblast živnostenského podnikání zpracovává koncepce, řídí, koordinuje, kontroluje a vůči krajským živnostenským úřadům vykonává metodickou činnost. Od ústředních správních úřadů je oprávněn vyžadovat potřebná stanoviska a vyjádření. Řeší odvolání vůči rozhodnutím, která vydávají krajské živnostenské úřady, spravuje živnostenský rejstřík a je součinný s příslušnými správními orgány (§ 5 zákona č. 570/1991 Sb.). Živnostenský úřad České republiky dosud nebyl zřízen a jeho působnost vykonává Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky.

3.3 Podnikatel

Za podnikatele je dle občanského zákoníku považován ten, kdo vykonává samostatně na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo podobným způsobem a činí tak soustavně za účelem dosažení zisku. Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele také považuje osoba, uzavírající smlouvy vyplývající z vlastní obchodní, výrobní nebo podobné činnosti, nebo vykonávající samostatně své povolání, nebo osoba jednající jménem či na účet podnikatele. Dále je za podnikatele považována osoba zapsaná v obchodním rejstříku a osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění (§ 420 a 421 zákona č. 89/2012 Sb.). Podnikatelem může být jak fyzická, tak právnická osoba věnující se podnikání. Nezáleží na velikosti objemu podnikatelské činnosti, může se jednat o velkou společnost nebo malého podnikatele.

3.3.1 Fyzické osoby

V případě fyzické osoby jde o občana, který splňuje podmínky pro podnikání dle platných předpisů, jedná se o osobu samostatně výdělečně činnou. Při vstupu do podnikání fyzická osoba riskuje celý svůj osobní majetek, tedy v případě úpadku se nezohledňuje vlastní zavinění, nebo zda úpadek zavinila třetí osoba. Fyzická osoba vykonává většinou podnikatelskou činnost v malém rozsahu, a to sama nebo s minimálním počtem zaměstnanců. Svůj podnik také sama řídí a vede, při jednání však za sebe může nechat jednat svého zástupce.

3.3.2 Právnícké osoby

Právníckou osobou se dle občanského zákoníku rozumí organizovaný útvar, který má právní osobnost nebo jehož právní osobnost zákon uzná a bez zřetele na předmět své činnosti může mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou (§ 20 zákona č. 89/2012 Sb.). Právnícké osoby se zapisují do veřejného rejstříku, informačního systému veřejné správy vedené rejstříkovým soudem. Právnícké osoby jsou rozděleny na korporace, u kterých občanský zákoník upravuje spolky, dále fundace, které se dělí na nadace a nadační fondy, a ústavy. Subjekty, které jsou zřízeny za účelem podnikání, jsou obchodní korporace, což představují obchodní společnosti a družstva.

Obchodní společnosti se dělí na:

- veřejnou obchodní společnost, s označením „v. o. s.“
- komanditní společnost, s označením „k. s.“
- společnost s ručením omezením, s označením „s. r. o.“
- akciovou společnost, s označením „a. s.“

Nejčastěji a nejběžněji zakládanou společností za účelem podnikatelské činnosti je společnost s ručením omezeným. Jedná se o společnost vhodnou pro menší a střední formy podnikání. Jedná se o kapitálovou společnost, kdy statutárním orgánem, oprávněným společností zastupovat, je jednatel nebo více jednatelů, přičemž minimální výše základního kapitálu činí 1 Kč. Společnost je založena sepsáním společenské smlouvy u notáře, avšak vzniká až zápisem do obchodního rejstříku. Za porušení svých závazků společnost odpovídá celým svým majetkem, společníci ručí za závazky jen do výše nesplnění vkladové povinnosti. Nejvyšším orgánem je valná hromada, dále jednatelé a následuje dozorčí rada.

Činnost obchodních společností a družstev upravuje zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. Evropské formy obchodních společností jsou Evropská společnost a Evropské hospodářské zájmové sdružení. V případě družstva se jedná o družstvo a Evropskou družstevní společnost.

3.3.3 Podnikatel jako zaměstnavatel

Podnikatelské prostředí vytváří převážnou většinu pracovních míst. Z toho důvodu by měl stát efektivními nástroji podporovat tvorbu pracovních míst, a to jak právní úpravou stanovenou v zákoníku práce, tak i dalšími možnostmi, které nabízí zákon o zaměstnanosti. (Vítek, Salachová, 2014, s. 200). Pokud vykonává fyzická osoba podnikatelskou činnost sama, je sama sobě zaměstnancem i zaměstnavatelem. V opačném případě základními pracovněprávními vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem jsou pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr (§ 3 zákona č. 262/2006 Sb.). V našem prostředí je trvalý a mnoholetý problém zaměstnávání osob jako podnikatele na živnostenský list, tzv. švarcsystém, který dosud nebyl odstraněn. Tento typ podnikání dosud žádná legislativní úprava nebyla schopna vymýtit, neboť pouhé sankcionování podnikatelů může fungovat jen špatně (Vítek, Salachová, 2014, s. 201).

3.4 Kontrolní řád

Nový právní předpis v oblasti kontroly, upravující proces kontroly, je představován zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kontrolní řád“), který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. Kontrolní řád nahradil dosavadní zákon č. 552/1191 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, který byl shledán jako nedostatečný nejen z hlediska své působnosti, ale i v dalších aspektech (Dvorská, 2017, s. 13). Cílem nového kontrolního řádu bylo vytvořit jednotná pravidla základního kontrolního postupu, rozšířit působnost této právní úpravy na všechny druhy kontrol prováděných jako veřejnoprávní činnost a zajistit větší efektivitu kontrolní činnosti určitými změnami právní úpravy, jejichž potřebnost byla prokázána kontrolní praxí, a to při zajištění ochrany práv jak kontrolovaných osob, tak i osob dotčených (Jelínková, 2016, s. XIX). Nestanoví-li kontrolní řád jinak, postupuje se při kontrolní činnosti podle správního řádu, který upravuje obecné postupy při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy (Jelínková, 2016, s. X).

3.4.1 Působnost zákona

V § 1 kontrolního řádu jsou vymezeny základní pojmy, kterými jsou kontrolní orgán a kontrolovaná osoba. Kontrolními orgány jsou orgány moci výkonné, orgány územních samospráv, dalších institucí a právnických nebo fyzických osob, vykonávajících působnost

v oblasti veřejné správy a kontrolovanými osobami jsou při kontrole činnosti orgány moci výkonné, orgány územních samospráv, dalších instituce, právnické a fyzické osoby (§ 1 zákona č. 255/2012 Sb.).

Primárním záměrem zpracování nového kontrolního řádu bylo sjednocení procesů kontrol v sektoru veřejné správy. Působnost nového kontrolního řádu bylo třeba vymezit co nejrozsáhleji tak, aby zahrnovala převážnou většinu kontrolních postupů, které v současnosti kontrolní orgány provádějí. Základními rysy kontrolních činností, na které se kontrolní řád používá, patří:

- časová ohraničenost kontroly;
- kontrola mezi dvěma samostatnými subjekty;
- kontrola jako součást výkonu veřejné moci;
- kontrola státní správy v rámci vztahů nadřízenosti a podřízenosti;
- specifické postavení kontrol právnických osob zřízených státem nebo ÚSC;
- speciální procesní úprava a subsidiární aplikace kontrolního řádu (Dvorská, 2017, s. 19 a 20).

3.4.2 Kontrola

Kontrola může být označována jako dozor, dohled, inspekce, revize nebo prověrka. Kontrolní orgán prověřuje, zda kontrolovaná osoba dodržuje povinnosti, které vyplývají z jiných právních předpisů, nebo které jí byly na základě těchto předpisů uloženy. Jejím cílem je postup vůči konkrétní kontrolované osobě, včetně případů, kdy při provádění kontroly na místě není přítomna kontrolovaná osoba, ale její zaměstnanec, dodavatel či odběratel. Cílem kontroly je dále, zda kontrolovaná osoba v určitém časovém úseku plnila, či porušovala své právní povinnosti, na něž je kontrolní zjištění zaměřeno, jako součást protokolu o kontrole (Jelínková, 2016, s. 12).

Kontrolní orgán však může před zahájením kontroly provádět úkony, za účelem opatření podkladů pro posouzení, zda samotnou kontrolu zahájít. V tomto případě nelze od dotčených osob požadovat součinnost, která je čistě na jejich dobrovolnosti. O provedení těchto úkonů se pořídí záznam, neboť pokud na tyto úkony navazuje kontrola, slouží jako podklad pro

kontrolní zjištění. Forma záznamu není nijak stanovena zákonem, je však vhodné, aby měl záznam písemnou formu buď v listinné, nebo elektronické podobě.

Kontrolní úkony realizuje osoba, jež kontrolní orgán k těmto úkonům pověřil. Kontrolujícím může být jakákoliv fyzická osoba, aniž by měla právní vztah s kontrolním orgánem. Podstatné je pověření ke kontrole, jež je základním dokumentem, který kontrolujícího opravňuje využívat všech stanovených práv a také prokazuje kontrolované osobě své oprávnění předmětnou kontrolu vykonávat (Dvorská, 2017, s. 56). Pověření ke kontrole kontrolujícímu vystavuje jeho nadřízený nebo osoba, kterou pověří vedoucí kontrolního orgánu. Pokud je při kontrole několik kontrolujících, nadřízený stanoví jednoho z kontrolujících vedením kontrolní skupiny (§ 4 kontrolního řádu). Pověření ke kontrole může mít formu písemnou, které může být pro více kontrolujících současně nebo formou průkazu, který slouží jako pověření jen pro jednu osobu. Ačkoliv kontrolní řád nestanoví náležitosti pověření ke kontrole ani formu průkazu, měla by tato pověření obsahovat identifikaci kontrolujícího orgánu, kontrolujícího, kontrolované osoby, předmět kontroly, identifikaci a podpis vydávající osoby pověření a datum vydání.

3.4.3 Zahájení kontroly

Kontrolní orgán zahajuje kontrolu výlučně z moci úřední, ten také rozhoduje o tom, zda bude určitá kontrola provedena či nikoliv. Není tedy žádný právní nárok na provedení kontroly. Kontrolní orgán může zahájení kontroly učinit i na základě vlastního uvážení, tedy bez obdržení vnějšího podnětu. Při obdržení podnětu ke kontrole postupuje kontrolní orgán dle § 42 správního řádu, s tím, že podatele podnětu, pokud o to požádá, informuje do 30 dnů od jeho obdržení o tom, jak s podnětem naložil. Živnostenské úřady provádí většinu kontrol namátkově, bez konkrétního podezření na porušení právních předpisů. Kontrolní řád vymezuje tři úkony, jimiž lze kontrolu zahájit.

Jsou jimi:

- předložení pověření ke kontrole
- písemné oznámení
- jiný kontrolní úkon (§ 5 kontrolního řádu)

Kontrola zahájená předložením pověřením ke kontrole je forma kontroly předem neohlášené, tzv. přepadové kontroly. V praxi se používá, pokud chce kontrolující zjistit skutečný stav provozu, tak jak běžně probíhá s tím, že se kontrolovaná osoba nemůže předem na průběh kontroly připravit. Může však dojít k situaci, kdy na místě kontroly nebude osoba způsobilá poskytnout informace k průběhu kontroly nebo potřebné dokumenty. Pro tyto účely zavádí kontrolní řád institut povinné osoby, se kterou může kontrolující zahájit kontrolu místo nepřítomné kontrolované osoby. Kontrolující má však povinnost o zahájení kontroly kontrolovanou osobu informovat dodatečně. Kontrola zahájená předchozím oznámením je forma kontroly předem ohlášené. Touto kontrolou kontrolující orgán předem oznámí kontrolované osobě, že u ní bude provedena kontrola a současně si tak předem může vyžádat potřebné podklady k výkonu kontroly. Kontrola zahájená jiným kontrolním úkonem se používá, když kontrolní orgán nejdříve provede určitý úkon a až následně poté kontrolované osobě oznámí, že jde o výkon kontroly (Dvorská, 2017, s. 67).

Kontrolní řád upravuje rovněž institut přizvané osoby, jejíž účast je potřebná v případě některých kontrolních úkonů. Jedná se o fyzické osoby, kterými mohou být tlumočníci nebo zaměstnanci jiného kontrolního orgánu. Povinné osoby mohou být využity k provedení odběru určitého vzorku nebo k posouzení odborných otázek souvisejících s předmětem kontroly (Jelínková, 2016, 46). Je zcela na správním uvážení kontrolního orgánu, zda a jaké osoby budou ke kontrole přizvány. Podmínka je jen, aby jejich účast souvisela s účelem kontroly.

3.4.4 Práva a povinnosti kontrolujícího

Kontrolující je v rámci kontroly kompetentní vstupovat do objektů, na pozemky dopravních prostředků, do bytových prostor, jež kontrolovaná osoba užívá k podnikání nebo jiné hospodářské činnosti. Dále je kontrolující oprávněn vstupovat do výše uvedených prostor v případě, že mají být v souvislosti s kontrolou odstraněny pochybnosti o tom, zda jsou užívané prostory k předmětným účelům a splnění záměru kontroly nelze docílit jinak. Ze strany vlastníků či uživatelů kontrolovaných prostor je povinnost umožnit kontrolujícímu vstup do těchto prostor, aniž by k tomu byl požadován ze strany kontrolujícího jejich souhlas. V případě, že jsou tyto prostory uzamčené nebo by musel překonat ke vstupu jinou překážku, nemůže kontrolující do těchto prostor vstupovat násilným způsobem.

V souvislosti s výkonem kontroly (MVČR, 2013, s. 19) jsou dalšími právy kontrolujícího požadovat od přítomné osoby na místě kontroly prokazování totožnosti, které slouží ke zjištění totožnosti osoby, jež je přítomna na místě kontroly. Kontrolující má oprávnění činit kontrolní nákupy, odebírat vzorky, dělat potřebná měření, prohlídky a zkoušky, má právo od kontrolované osoby vyžadovat doložení dokumentů, věci a údajů, což jsou podklady, které se vztahují k předmětu kontroly, popřípadě může zajišťovat originální podklady. K běžným oprávněním kontrolujícího patří také pořizovat obrazovou nebo zvukovou dokumentaci, po předchozím projednání s kontrolovanou osobou užívat jejích technických prostředků, což může zahrnovat běžné kancelářské vybavení, a vyžadovat od kontrolovaných k výkonu kontroly další potřebnou součinnost.

Jednou z hlavních povinností kontrolujícího je zjištění skutečného stavu věci, jež je nezbytné pro dosažení úmyslu kontroly a prokázání kontrolních zjištění prostřednictvím doložených příslušných kontrolních podkladů. Další významnou povinností kontrolujícího je šetření práv a oprávněných zájmů kontrolovaných osob, dotčených osob i osob třetích, kterými mohou být např. vlastníci prostor, které jsou předmětem kontroly. Kontrolující je dále povinen se kontrolované nebo povinné osobě prokázat pověřením ke kontrole, které může mít formu písemného pověření k dané kontrole nebo formu průkazu. Kontrolující je povinen vystavit doklad o získaných originálních podkladech a po pominutí důvodů k jejich zajištění je neprodleně vrátit, dále umožnit, aby se kontrolovaná osoba mohla zúčastnit kontrolních úkonů, které jsou při výkonu kontroly na místě. Nedílnou součástí kontroly je při zjišťování skutečného stavu věci zaznamenat příslušná kontrolní zjištění do protokolu o kontrole a stejnopis tohoto protokolu kontrolované osobě doručit (Dvorská, 2017, s. 95-100).

3.4.5 Práva a povinnosti kontrolované a povinné osoby

Souhrn práv a povinností kontrolované a povinné osoby úzce souvisí s povinnostmi a právy kontrolujících, neboť jim v zásadě odpovídají. K právu kontrolované osoby patří požadovat po kontrolujících předložení pověření ke kontrole a dalšího dokladu, který potvrdí identitu kontrolujícího, mít námitky proti podjatosti kontrolujícího nebo přizvané osoby, obeznámit se s obsahem protokolu o kontrole a výsledkem kontroly. Dále patří k právu kontrolované osoby uplatnit námitky vůči kontrolním zjištěním, jež jsou uvedena v protokolu o kontrole. Povinností kontrolované a povinné osoby je vytvořit podmínky pro

výkon kontroly a poskytnout k tomu potřebnou součinnost (§ 10 kontrolního řádu). V případě, že jsou při kontrole zjištěny některé nedostatky, má kontrolovaná osoba povinnost v předem stanoveném termínu určeným kontrolujícím písemnou formou sdělit, jakým způsobem odstranění nedostatky nebo jakým způsobem zajistí jejich prevenci. Za nesplnění této povinnosti může být kontrolujícím uložena sankce. Toto právo kontrolujícího však nelze zaměňovat s pravomocí ukládat opatření k nápravě formou správních rozhodnutí, které mohou vyplývat z jiných právních předpisů (Jelínková, 2016, s. 83). Uvedená povinnost se provádí až po ukončení kontroly a kontrolujícímu umožňuje na základě získaných informací provádět další navazující opatření.

3.4.6 Protokol o kontrole

Výsledným protokolem celkového kontrolního průběhu je protokol o kontrole, který je povinně pořizovaným výstupem celé kontroly. Protokol o kontrole obsahuje skutečný zjištěný stav věci, shrnuje a popisuje celkový průběh kontrolního zjištění. Náležitosti, které musí každý protokol o kontrole obsahovat, jsou taxativně stanoveny kontrolním řádem s tím, že podle povahy kontroly je možné v protokolu o kontrole uvést též další fakultativní skutečnosti zjištěnými v průběhu kontroly, kterými mohou být pořizované různé zápisy, záznamy či protokoly o průběhu kontroly.

Povinnými náležitostmi jsou:

- identifikace kontrolního orgánu a kontrolujícího, včetně vymezení právních předpisů, určující pravomoc kontrolního orgánu;
- identifikace přizvaných osob, včetně důvodu jejich přizvání;
- identifikace kontrolované osoby;
- vymezení předmětu kontroly;
- vymezení kontrolního úkonu, jímž byla kontrola zahájena, včetně uvedení dne, kdy k takovému úkonu došlo;
- vymezení posledního kontrolního úkonu, který předcházel vyhotovení protokolu o kontrole, včetně uvedení dne, kdy k tomuto úkonu došlo;
- kontrolní zjištění s uvedením skutečného zjištěného stavu věci, včetně jeho nedostatků, a vymezením právních předpisů, které byly dle názoru

kontrolujícího porušeny, včetně uvedení kontrolních podkladů, z kterých toto kontrolní zjištění vychází;

- poučení kontrolované osoby o jejím právu podat námitky proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole, se stanovením lhůty pro jejich podání a komu mají být doručeny;
- datum vyhotovení;
- podpis všech kontrolujících (MVČR, 2013, s. 23).

Kromě základních identifikačních údajů, které má obsahovat protokol o kontrole, je jeho důležitou náležitostí uvedení dne zahájení kontroly a uvedení posledního kontrolního úkonu, předcházejícího vyhotovení protokolu o kontrole, které je podstatné především z hlediska počítání lhůty stanovené pro vyhotovení protokolu o kontrole. Lhůta pro zpracování protokolu o kontrole je ode dne provedení posledního kontrolního úkonu 30 dnů, přičemž ve zvláště složitých případech se jedná o lhůtu 60 dnů. Všichni členové kontrolní skupiny svým podpisem deklarují, že s jeho obsahem souhlasí. Kontrolní orgán následně doručí kontrolované osobě stejnopis protokolu. Kontrolovaná osoba nemusí svým podpisem stvrzovat, že byla seznámena s protokolem o kontrole, využívá se zde obecné úpravy doručování ve správním řádu, přičemž okamžikem seznámení kontrolované osoby s protokolem o kontrole je den jeho doručení. Na protokolu o kontrole bude podpis kontrolované osoby jen v případě osobního předání.

Kontrolující může v protokolu o kontrole také ukládat opatření k nápravě a následně si může vyžádat informace o odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou (§ 12 kontrolního řádu). V protokolu o kontrole se mohou vyskytnout nesprávnosti, které z moci úřední kontrolní orgán opraví zpracováním dodatku k protokolu o kontrole, který se stává nedílnou přílohou protokolu o kontrole, a formou stejnopisu se doručí kontrolované osobě. V případě, že se na základě podaných námitek, kterým kontrolní orgán vyhověl, ukáže potřeba provedení dodatečných kontrolních úkonů, nebo jsou kontrolním orgánem zjištěny nesprávnosti, provede kontrolující došetření věci (MVČR, 2014, s. 18).

3.4.7 Námitky a vyřizování námitek

Základním nástrojem obrany kontrolovaných osob představují námitky. Jestliže má kontrolovaná osoba za to, že jsou kontrolní zjištění nepřesná, neúplná nebo nepravdivá, může vůči kontrolním zjištěním, které jsou uvedeny v protokolu o kontrole, podat námitky. Ty lze podat pouze písemnou formou a lze je podat pouze proti kontrolním zjištěním, nikoliv proti dalším skutečnostem popisujícím průběh kontroly. Námitky nelze též podat jako případné stížnosti na průběh kontroly či chování kontrolujících. Z námitek musí být patrné, v čem jsou shledávány nedostatky kontrolních zjištění a proč, pouze zdůvodněné námitky mohou být kontrolním orgánem posouzeny (MVČR, 2013, s. 26). Pokud není v protokolu o kontrole uvedena lhůta pro podání námitek delší, činí tato lhůta 15 dnů ode dne doručení protokolu o kontrole.

V případě, že podaným námitkám není vedoucím kontrolní skupiny nebo kontrolujícím vyhověno do 7 dnů ode dne jejich doručení, nadřízená osoba kontrolujícího je vyřídí ve lhůtě 30 dnů ode dne jejich doručení tak, že jim buď vyhoví, částečně vyhoví, nebo je popřípadě zamítne. V případě, že nastanou zvlášť složité případy, může být nadřízenou osobou kontrolujícího lhůta prodloužena o 30 dnů. Jako nedůvodné mohou být námitky zamítnuty, pokud z nich není patrné, vůči kterému kontrolnímu zjištění jsou podávány, pokud jsou podané neoprávněnou osobou, opožděně nebo nejsou odůvodněné. Dále je zachována možnost předání námitek k vyřízení až v rámci bezprostředně navazujícího správního řízení (Dvorská, 2017, s. 126).

3.4.8 Přestupky

Kontrolní řád rozděloval zvlášť termín přestupek fyzické osoby a termín správní delikt právnické osoby a podnikající fyzické osoby. K 1. 7. 2017 došlo ke sjednocení pojmů a nadále je používán termín přestupek. Kontrolovaná osoba, kterou je fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba, se dopustí přestupku, pokud nesplní některou z uvedených povinností dle § 10 odst. 2 kontrolního řádu, dále se povinná osoba dopustí přestupku, pokud nesplní povinnost uvedenou v § 10 odst. 3 kontrolního řádu. Kontrolované osobě lze za přestupek uložit pokutu do 500 000 Kč a povinné osobě lze za přestupek uložit pokutu do 200 000 Kč (§ 15 kontrolního řádu). Projednání přestupku provádí kontrolní orgán, jež je kompetentní kontrolu provést. Je zcela na uvážení kontrolního

orgánu, jakou konkrétní výši pokuty stanoví, přičemž zohledňuje okolnosti případu tak, aby byla přiměřená závažnosti přestupku.

3.4.9 Ukončení kontroly

Časová ohraničenost je jedním ze znaků ukončení kontroly. Přesné stanovení okamžiku ukončení kontroly je důležité, jelikož jsou na něj vázána práva a povinnosti kontrolujících, příp. přizvaných osob a kontrolovaných osob, příp. povinných osob. Jsou upravovány tři způsoby ukončení kontroly, a to buď uplynutím doby, do kdy mohly být podány námitky, nebo vzdáním se práva na jejich podání, dále dnem, kdy jsou kontrolované osobě námitky doručeny k vyřízení, posledním způsobem ukončení kontroly je dnem, kdy jsou námitky předány k vyřízení správním orgánu (Jelínková, 2016, s. 137).

3.4.10 Společná ustanovení

Specifickou povinností kontrolujícího nebo přizvané osoby je zachování mlčenlivosti, tedy ochrany údajů získaných při kontrole, o všech skutečnostech zjištěných při kontrolní činnosti nebo úkonů, které jí předcházejí, a nezneužívání takto získaných informací. Této povinnosti nejsou kontrolující nebo přizvané osoby zbaveny ani po skončení pracovního poměru nebo jiného vztahu a může ji zprostit buď nadřízený kontrolujícího, nebo ten, v jehož zájmu tuto povinnost mají (§ 20 kontrolního zákona).

Úprava postupu, kdy je třeba provést opravu či doplnění protokolu o kontrole, popisuje ustanovení § 21 kontrolního řádu. Opravu nesprávností v protokolu o kontrole opraví z moci úřední kontrolující orgán dodatkem k protokolu o kontrole, který je formou stejnopisu doručen kontrolované osobě.

Náklady, které mu mohou vzniknout v souvislosti s výkonem kontroly, nese kontrolní orgán. Naopak náklady vzniklé kontrolovaným osobám nesou tyto osoby.

V rámci efektivnosti a dobré správy mohou kontrolní orgány provádět vzájemnou spolupráci či si poskytovat údaje nebo jiné kontrolní podklady potřebné k provedení kontroly. Tato spolupráce má zajistit, aby určitá oblast kontrol nadměrně nezatěžovala kontrolované osoby množstvím kontrol s podobným předmětem. Výsledky kontrol sdělí na

požadání kontrolní orgán jinému kontrolnímu orgánu, jestliže jsou důležité pro výkon jeho působnosti (MVČR, 2013, s. 33).

Kontrolní orgán by měl alespoň jednou ročně zveřejňovat souhrnnou zprávu, která bude obsahovat zobecněné a anonymizované informace o výsledcích kontrol. Díky těmto informacím může veřejnost získat lepší představu o stavu určité oblasti, jež byla předmětem kontrol.

Z důvodu lepší koordinace součinnosti jednotlivých správních orgánů mají tyto orgány dle kontrolního řádu povinnost zpracovat plán kontrol, nebrání-li tomu jejich povaha nebo účel, přičemž určené období, na něž se plán kontrol zpracovává, může být stanoveno buď jiným právním předpisem, nebo pouze interním předpisem kontrolního orgánu.

3.5 Živnostenská kontrola

Živnostenská kontrola je činnost, kterou vykonávají v rámci své působnosti živnostenské úřady dané zákonem o živnostenských úřadech. Ty jsou při kontrole oprávněny kontrolovat jednak plnění povinností, vyplývajících ze živnostenského zákona, tak i z jiných právních předpisů, vztahujících se k živnostenskému podnikání. Předmětem živnostenské kontroly je kontrola podnikatelů a osob, které bez příslušného živnostenského oprávnění provádějí činnost, která je živností, kontrola odpovědných zástupců, dále osob pokračujících v provozování živnosti po zemřelém podnikateli nebo po zaniklé společnosti či družstva. Kontrolovanými osobami nemusejí být vždy jen výše uvedené osoby, ale také živnostenské úřady samotné (Kameník a kol, 2018, s. 260). Nadřízené úřady, tedy úřady vyšší úrovně, mohou provádět kontrolu činnosti živnostenských úřadů nižšího stupně. Mohou jimi být např. krajské živnostenské úřady, které kontrolují obecní živnostenské úřady sobě podřízené.

Živnostenské úřady mají zmocnění ke kontrole v oblasti značení tabákových výrobků a prodeje lihovin a tabákových výrobků. Pokud živnostenské úřady při kontrole zjistí, že byla porušena tato povinnost nebo porušení zákazu v dané oblasti, předají toto zjištění bezprostředně správci spotřební daně (§ 60a živnostenského zákona).

3.6 Předpisy, související s výkonem živnostenské kontroly

Při výkonu živnostenské kontroly je kromě živnostenského zákona a zákona o kontrole zásadní znalost i dalších právních předpisů, které jsou důležité ke správnému posouzení kontrolovaných oblastí. Mezi nejčastější právní předpisy patří:

- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 247/2006 Sb., o omezení provozu zastaváren a některých jiných provozoven v noční době
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 39/2020 Sb., o realitním zprostředkování a o změně souvisejících zákonů (zákon o realitním zprostředkování)
- Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a zákona ČNR č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů (zákon o lihu)
- Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 110/2008, o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89

4 Vlastní práce

4.1 Zaměření výzkumu

Předmětem praktické části diplomové práce je analýza výsledků kontrol, které byly provedeny Magistrátem města Chomutova, odborem živnostenský úřad v letech 2014 až 2020. Informace o výsledcích kontrol každoročně zveřejňuje prostřednictvím svých internetových stránek Statutární město Chomutov. Dále je provedeno dotazníkové šetření s podnikatelskými subjekty, u kterých došlo v rámci kontroly ke zjištěným přestupkům. Na základě analýzy o výsledcích kontrol je proveden rozbor nejčastějších spáchaných přestupků a je vyhodnoceno provedené šetření s podnikatelskými subjekty. Závěrem praktické části je na základě zjištěných údajů zpracován návrh opatření, vedoucích ke snížení počtu možných přestupků podnikatelských subjektů.

4.2 Správní obvod ORP Chomutov

Správní obvod obce s rozšířenou působností Chomutov leží v západní části Ústeckého kraje a svou rozlohou 48 613 hektarů (ČSÚ, charakteristika SO Chomutov, 2021) a počtem obyvatel, který k 31. 12. 2020 činil 81 156, patří mezi jeden z největších obvodů v kraji (ČSÚ, databáze demografických údajů za obce ČR, 2021). Chomutov vykonává státní správu v přenesené působnosti. Převážná většina obyvatel žije ve městech Chomutově a přiléhajícím sousedním Jirkově, což je obec s pověřeným obecním úřadem. Ve správním obvodu ORP Chomutov bylo k 31. 12. 2020 zaregistrováno celkem 15 564 ekonomických subjektů (RES, 2022). Živnostenský úřad v Chomutově vykonává kontrolní činnost v rámci správního obvodu pro celkem 25 obcí, přičemž na kontrolním úseku jsou zaměstnaní 3 referenti.

Z geografického hlediska jsou zde Krušné hory s drsnějším klimatem, které jsou málo vhodné pro zemědělství, ale jsou bohaté na zdroje surovin, a dále je zde úrodná nížina podkrušnohorského zlomu s bohatými nalezišti povrchového hnědého uhlí a průmyslovými železářskými a uhelnými společnostmi (Binderová, 2006, s. 9).

Obrázek 1: Mapa správních obvodů obcí ve SO ORP Chomutov

Zdroj: ČSÚ, Administrativní mapa správního obvodu Chomutov

4.3 Údaje o podnikatelských subjektech

V následujících tabulkách a grafech je znázorněn vývoj počtu podnikatelských subjektů ve SO ORP Chomutov a vývoj v rámci celé ČR za období od roku 2014 až 2020. V ORP Chomutov je ve sledovaném období vývoj do roku 2018 téměř stabilní, až v roce 2019 a 2020 má počet podnikatelských subjektů mírně klesající tendenci. Za zmínku stojí úbytek podnikajících fyzických osob v průběhu sledovaného období, kdy jejich podíl oproti právnickým osobám klesl o 3,62 %. Jak již bylo v úvodu diplomové práce autorkou uvedeno, vývoj počtu podnikatelských subjektů v rámci celé ČR každým rokem přibývá zhruba o 35 000. Z vývoje počtu podnikatelských subjektů vyplývá, že i v rámci celé ČR má podíl podnikajících fyzických osob klesající tendenci oproti právnickým osobám.

Tabulka 1: Vývoj počtu podnikatelských subjektů ve SO ORP Chomutov

Podnikatelé v ORP Chomutov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podnikatelé celkem	15 939	15 847	15 954	15 786	15 815	15 515	15 564
Z toho fyzické osoby	12 733	12 573	12 574	12 338	12 277	11 875	11 870
Vyjádřeno v %	79,89	79,34	78,81	78,16	77,63	76,54	76,27
Z toho právnické osoby	3 206	3 274	3 380	3 448	3 538	3 640	3 694
Vyjádřeno v %	20,11	20,66	21,19	21,84	22,37	23,46	23,73

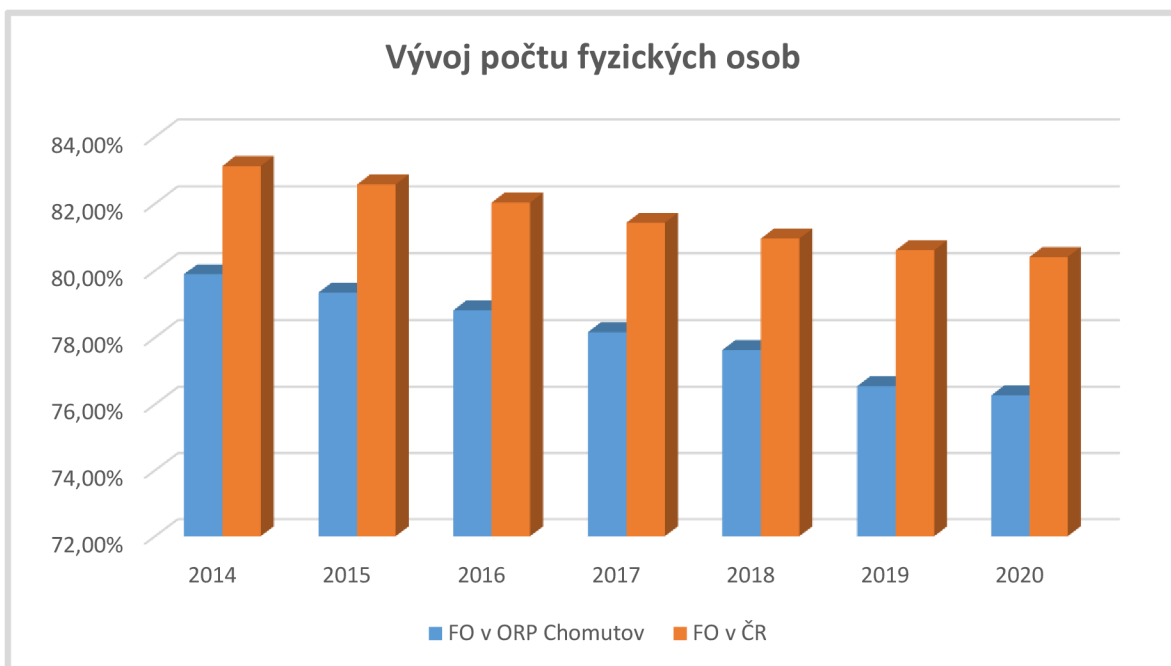
Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, ORP Chomutov, 2021

Tabulka 2: Vývoj počtu podnikatelských subjektů v ČR

Podnikatelé v celé ČR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podnikatelé celkem	2 375 752	2 400 945	2 433 756	2 468 334	2 505 551	2 545 149	2 581 680
Z toho fyzické osoby	1 974 925	1 982 757	1 996 337	2 009 927	2 028 496	2 051 614	2 076 010
Vyjádřeno v %	83,13	82,58	82,03	81,43	80,96	80,61	80,41
Z toho právnické osoby	400 827	418 188	437 419	458 407	477 055	493 535	505 670
Vyjádřeno v %	16,87	17,42	17,97	18,57	19,04	19,39	19,59

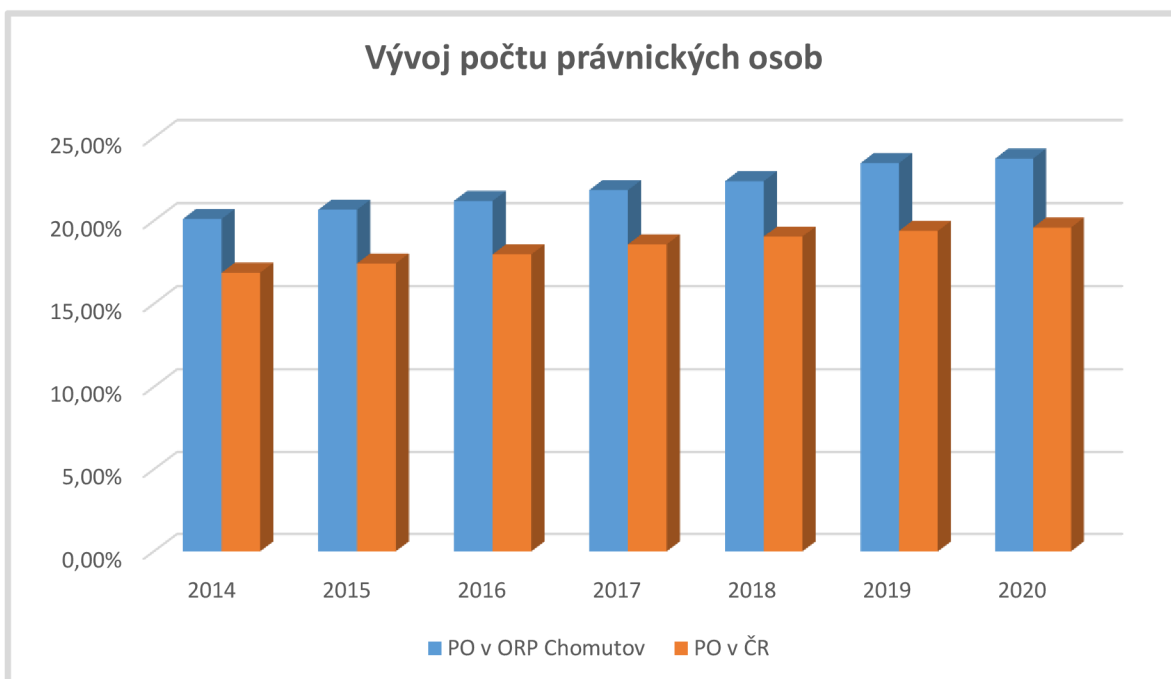
Zdroj: vlastní zpracování, MPO, roční přehled podnikatelů, 2021

Graf 1: Vývoj počtu podnikajících fyzických osob v rámci ORP Chomutov a ČR

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, ORP Chomutov a MPO, roční přehled podnikatelů, 2021

Graf 2: Vývoj počtu právnických osob v rámci ORP Chomutov a ČR

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ, ORP Chomutov a MPO, roční přehled podnikatelů, 2021

4.4 Analýza provedených kontrol

Následující podkapitola shrnuje analýzu výsledků kontrol, které byly provedeny Magistrátem města Chomutova, odborem živnostenský úřad v letech 2014 až 2020 pracovníky na úseku kontrolním a správním. Na živnostenském úřadě v Chomutově jsou zaměstnaní na oddělení kontroly střídavě 3 – 4 pracovníci a 2 pracovníci na úseku správním. Informace o výsledcích kontrol dle ustanovení § 26 kontrolního řádu každoročně zveřejňuje prostřednictvím svých internetových stránek Statutární město Chomutov. V rámci těchto informací jsou uvedeny počty kontrol podle zaměření zákona, dále počty kontrol dle podnikatelských subjektů, výše uložených pokut a nejčastější zjištěná porušení. Na základě analýzy o výsledcích kontrol jsou výsledky zhodnoceny a znázorněny formou tabulek a grafů, a je proveden výčet nejčastějších spáchaných přestupků.

4.4.1 Informace o výsledcích kontrol dle právních předpisů

Výběr, podle jakého právního předpisu budou kontroly zaměřeny, je dle předmětu podnikatelské činnosti kontrolovaného subjektu. V některých případech může být kontrola zaměřena na více právních předpisů souběžně. Pokud jsou prováděny kontroly ve spolupráci s více kontrolními orgány souběžně, každý kontrolní orgán provádí kontrolu podle právního předpisu, ke kterému je oprávněn. Těmito orgány mohou být např. Česká obchodní inspekce, Česká zemědělská a potravinářská inspekce, Krajská hygienická stanice, odbor životního prostředí či stavební úřad, dále může být při složitých kontrolách nápomocna Městská policie. Při součinnosti více kontrolních orgánů se před zahájením kontroly tyto orgány dohodnou, na který právní předpis se při kontrole zaměří s tím, že jeden právní předpis nekontroluje souběžně více kontrolních orgánů najednou.

Kontrolu je možné provést také formou místního zjištění. Jedná se o kontrolu, kdy je kontrolovaný objekt uzamčen a na místě kontroly se nenachází žádná osoba, se kterou by bylo možné provést kontrolu dodržování povinností stanovených pro provozování živnosti. Pracovníci kontroly na místě provedou fotodokumentaci objektu, ve kterém má podnikatel oznámené sídlo nebo provozovnu, a vyhotoví záznam z místního zjištění, ve kterém uvedou zjištěné skutečnosti. Pokud při tomto zjištění shledají porušení živnostenského zákona, kontrolovanou osobu telefonicky kontaktují k ústnímu jednání nebo písemnou formou

podnikatele seznámí s výsledkem místního zjištění. V případě, že podnikatel na výzvu nereaguje nebo se mu nedaří doručovat, porušení je dále projednáváno ve správním řízení.

Z následující tabulky vyplývá, že po kontrole na základě živnostenského zákona, která je prováděna vždy, je nejvíce kontrol prováděno na základě zákona o ochraně spotřebitele. Jen v roce 2020 bylo na základě tohoto zákona provedeno kontrol nejméně, a to z důvodu rozhodnutí vlády ČR o vyhlášení nouzového stavu, a s tím spojeného zákazu provozu některých provozoven určených pro spotřebitele.

Dalším právním předpisem, na základě kterého jsou prováděny kontroly, je zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, který vstoupil v platnost v roce 2017, a týká se provozoven, ve kterých jsou prodávány alkoholické nápoje. Následuje kontrola na základě zákona o spotřebních daních, která je prováděna v provozovnách prodávajících tabákové výrobky.

Kontrolami na základě zákona o omezení provozu zastaváren a některých jiných provozoven v noční době je kontrolováno zejména to, aby v době mezi 22 a 6 hodinou nedocházelo k nákupu nebo prodeji veškerého použitého zboží nebo zboží bez dokladu nabytí. Těchto kontrol je každým rokem zaznamenán nižší počet a důvodem může být i to, že provozoven s tímto zaměřením v posledních letech ubývá.

Ostatní kontroly jsou prováděny na základě právních předpisů, které se vztahují k jejich činnosti podnikání, např. kontrola prováděna na základě zákona o cestovním ruchu, zákona o pohřebnictví, zákona o realitním zprostředkování, či kontrola zaměřená na zemědělského podnikatele.

Tabulka 3: Přehled o výsledcích kontrol dle právních předpisů

Kontroly zaměřené na dodržování zákona:	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání	646	434	364	736	747	760	588
Zákona č. 634/1192 Sb., o ochraně spotřebitele	88	40	54	64	56	60	11
Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek	0	0	0	4	25	34	6
Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních	34	13	16	10	6	14	2
Zákona č. 247/2006 Sb., o omezení provozu zastaváren a některých jiných provozoven v noční době	6	6	1	4	1	2	0
Zákona č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu	0	0	2	0	0	5	0
Zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství	0	0	0	0	0	0	1
Zákona č. 159/199 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu	0	0	0	3	2	1	0
Zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví	0	0	0	0	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov

4.4.2 Informace o výsledcích kontrol dle subjektů

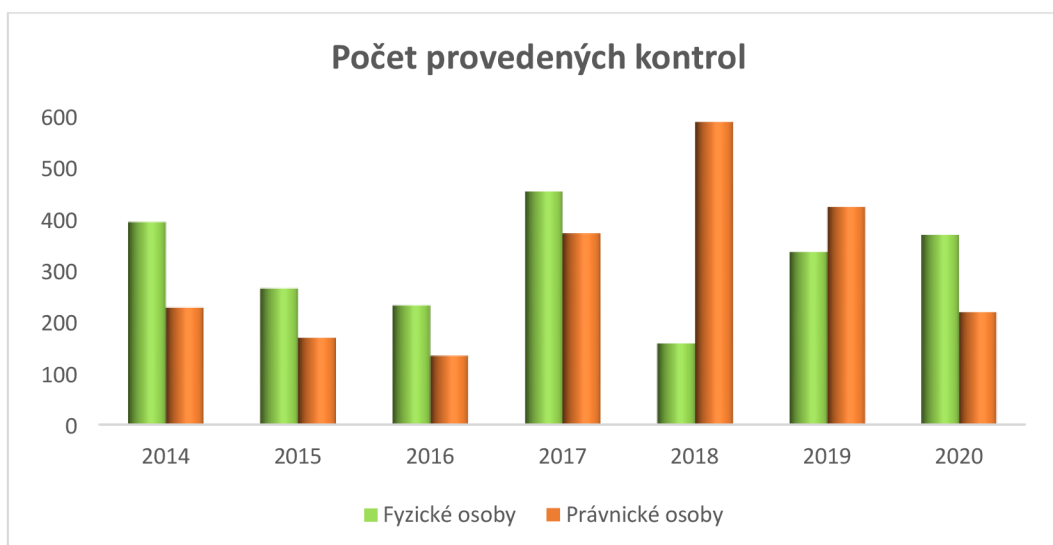
Kontrolovanými subjekty jsou právnické osoby i fyzické osoby, přičemž výběr kontrol není dle těchto subjektů, nýbrž dle jiných kritérií. Kontroly jsou prováděny na základě plánu kontrol, který sestavuje nadřízený kontrolních pracovníků, vždy na určité období v souladu s ustanovením § 27 kontrolního řádu, nebo na základě oznámených podnětů ke kontrole od občanů či jiného správního úřadu. Kontroly mohou být také prováděny dle vlastního výběru kontrolních pracovníků. Výběr kontrol je volen dle požadavků Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a krajského úřadu, a na základě znalosti problematiky podnikatelského prostředí v dané lokalitě, je okruh kontrol zaměřen na podnikatele, u kterých nebyla provedena kontrola v posledních 3 a více letech.

Tabulka 4: Počet kontrol dle subjektů

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Právnické osoby	228	169	134	372	589	424	219
Fyzické osoby	394	265	232	454	158	336	369
Celkem	622	434	366	826	747	760	588

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov

Graf 3: Počet kontrol dle subjektů

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov

Z výše uvedené tabulky a následně grafu vyplývá, že od roku 2014, kdy bylo provedeno 622 kontrol, se počet kontrol snižoval až do roku 2017, kdy bylo provedeno kontrol nejvíce. V následujících třech letech byl počet kontrol téměř neměnný, až do roku 2020, kdy byl počet opět nižší z důvodu situace s pandemickou krizí. Z důvodu nařízení vlády ČR došlo v rámci bezpečnostních opatření v souvislosti s šířením koronaviru ve větší části roku 2020 k uzavření vybraných provozoven a obchodů. Z toho důvodu byl také omezen počet prováděných kontrol.

4.4.3 Informace o uložených sankcích za spáchané přestupky

Podnikateli je při porušení možné udělit příkazem na místě pokutu ve výši do 10 000 Kč. Pokud podnikatel s navrhovanou částkou za porušení souhlasí, je mu kontrolním pracovníkem vypsán na místě příkazový blok na místě zaplacený nebo na místě nezaplacený, s tím, že splatnost výše uložené pokuty je do 15 dnů od uložení pokuty. V případě, že podnikatel s navrhovanou výší pokuty nesouhlasí, je s ním dále vedeno správní řízení o přestupku. Ve většině případů podnikatelé s výší pokuty souhlasí a navrženou částku uhradí na místě nebo si nechají vypsát blok na místě nezaplacený. Pokud výši uložené pokuty do 15 dnů neuhradí, další vymáhání zajišťuje příslušné ekonomické oddělení Magistrátu města Chomutova.

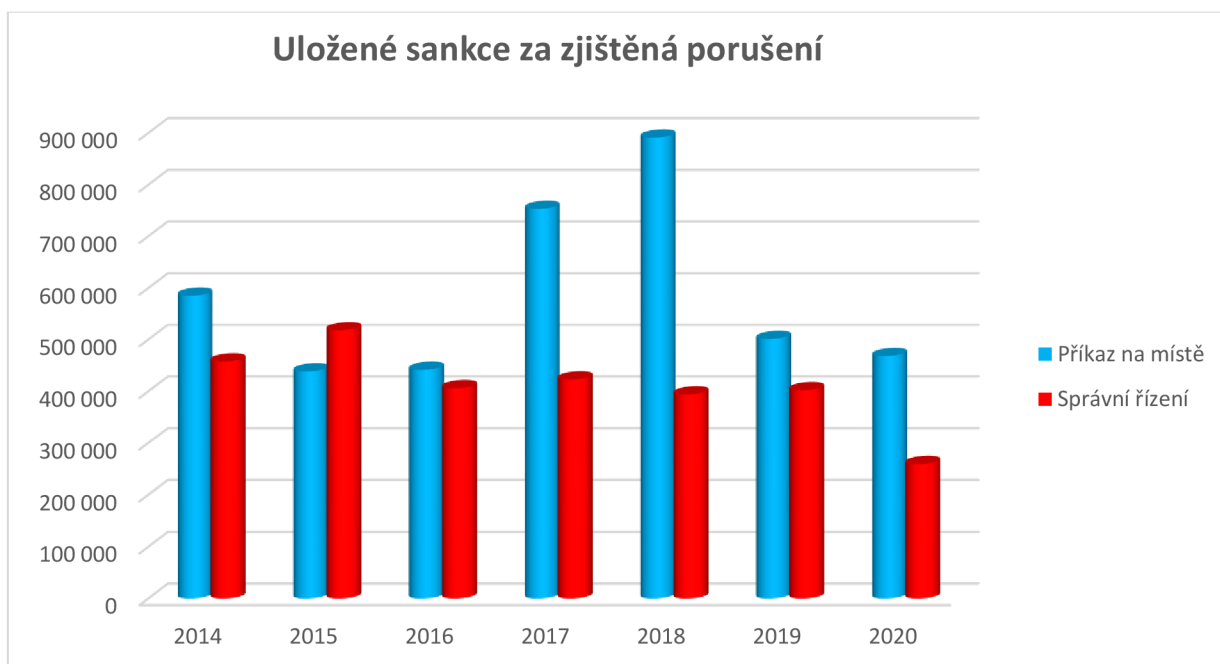
Tabulka 5: Uložené sankce za zjištěná porušení v ORP Chomutov

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Blokové řízení	585 100	438 300	441 400	753 400	891 000	500 950	468 000
Správní řízení	457 500	518 200	406 000	422 800	394 000	402 000	259 000
Celkem	1 042 600	956 500	847 400	1 176 200	1 285 000	902 950	727 000

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov

Pro lepší přehlednost autorka znázornila přehled uložených pokut ještě v grafu. Nejvíce pokut bylo uloženo v blokovém řízení v roce 2018. Ve správním řízení bylo uloženo nejvíce pokut v roce 2015. Celkem za blokové i správní řízení bylo uloženo nejvíce pokut také v roce 2018. V roce 2020 bylo uloženo pokut nejméně, také kontrol bylo oproti předešlým rokům méně. Důvodem bylo z rozhodnutí vlády uzavření řady služeb a maloobchodních prodejen, kromě potravinových, na téměř sedm měsíců. Ve správním řízení jsou řešeny převážně pokuty vyšší než 10 000 Kč, tedy ty, které nelze uložit v blokovém řízení, a dále pokuty, které podnikatelé odmítli uhradit na místě v blokovém řízení. Převážná většina podnikatelů však s navrženou výší pokuty souhlasí a částku uhradí na místě.

Graf 4: Uložené sankce za zjištěná porušení v ORP Chomutov

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov

4.4.4 Nejčastěji zjištěná porušení

Následně je dle výsledků kontrol OŽÚ Chomutov sepsán výčet nejčastějších zjištěných přestupků, spáchaných podnikatelskými subjekty. Pořadí je sestaveno dle toho, jaké přestupky byly nejčastěji zjištěny v rámci provedených kontrol.

Porušení dle živnostenského zákona:

- Neoznačení sídla obchodní firmou nebo jménem a příjmením a identifikačním číslem osoby
- Neoznámení živnostenskému úřadu ve stanovené lhůtě změny a doplnění, týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny pro ohlášení živnosti, nebo nepředložení dokladů o nich
- Neoznámení živnostenskému úřadu ve stanovené lhůtě změny a doplnění, týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny jako náležitosti žádosti o koncesi, nebo nepředložení dokladů o nich
- Neoznačení provozovny obchodní firmou nebo jménem a příjmením a identifikačním číslem osoby
- Neoznámení předem živnostenskému úřadu zahájení nebo ukončení provozování živnosti v provozovně
- Neustanovení nového odpovědného zástupce
- Provozování činnosti, která je předmětem živnosti volné, živnosti řemeslné, živnosti vázané či živnosti koncesované, aniž by pro tuto živnost měla fyzická nebo právnická osoba živnostenské oprávnění

Porušení zákona o ochraně spotřebitele:

- Neinformování spotřebitele o ceně zboží
- Neinformování spotřebitele o peněžní částce za výkup vratných zálohovaných obalů

4.5 Příklad průběhu kontroly OŽÚ Chomutov

V následující kapitole autorka popisuje příklad průběhu kontroly provedené v rámci své praxe jako kontrolní pracovník u Magistrátu města Chomutova, odboru živnostenský úřad. Výběr kontrolovaného subjektu byl na základě podnětu zaslaného Městskou policií, který upozorňoval na porušení živnostenského zákona podnikatelem. V podnětu byla oznámena adresa objektu, ve kterém se nacházela provozovna, sloužící jako hostinské zařízení, která nebyla zvenčí označena údaji stanovenými dle § 17 odst. 7 a 8 písm. b) živnostenského zákona, tedy konkrétně provozovna nebyla označena jménem a příjmením podnikatele a identifikačním číslem osoby a osobou odpovědnou za činnost provozovny, a byla dále přiložena fotodokumentace.

4.5.1 Úkony předcházející kontrole

Samotné kontrole předchází příprava prováděná kontrolním pracovníkem, který na základě pracovního výpisu ze živnostenského rejstříku zjišťuje, výčet živností, které má kontrolovaný podnikatel zapsané v živnostenském rejstříku, zda má ohlášenou provozovnu a zda u podnikatele byla v minulosti provedena kontrola či nikoliv. Kontrolovaným subjektem byla podnikající fyzická osoba, která měla v živnostenském rejstříku zapsanou živnost řemeslnou „Hostinská činnost“ a živnost koncesovanou „Prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin“. Dle výpisu ze živnostenského rejstříku provozovnu k daným živnostem ohlášenou neměla.

4.5.2 Zahájení kontroly

Na místě kontroly bylo po příchodu dvou kontrolních pracovníků zjištěno, že v kontrolovaném objektu se nachází provozovna, sloužící jako hostinské zařízení, která byla pro veřejnost otevřená. Kontrolní pracovníci po vstupu do provozovny zahájili kontrolu předložením pověření ke kontrole podnikateli, který byl v provozovně přítomen. Podnikateli bylo sděleno, že u něj bude provedena živnostenská kontrola, a byl požádán o předložení dokladu totožnosti a zároveň byl požádán o poskytnutí potřebné součinnosti, s čímž podnikatel souhlasil.

4.5.3 Protokol o kontrole

Po prohlídce provozovny a zjištění potřebných informací začal vedoucí kontrolní skupiny sepisovat protokol o kontrole. Pracovníci kontrolního oddělení na OŽÚ Chomutov mají k dispozici předvyplněný průpisový protokol o kontrole, který má celkem 21 stran. Na tomto protokolu jsou předvyplněné základní údaje, včetně ustanovení právních předpisů, které budou předmětem kontroly. Do protokolu o kontrole vedoucí kontrolní skupiny doplňuje skutečnosti, zjištěné v rámci kontroly.

Nejprve zapíše místo a datum kontroly. Zaškrtně kontrolované právní předpisy. Prvním bodem v protokolu o kontrole je označení kontrolního orgánu a kontrolujících, následuje vyplnění identifikačních údajů kontrolované osoby, je uvedena adresa kontrolované provozovny a dle vyjádření podnikatele je uveden datum, od kdy v provozovně podnikatel podniká. Následně je v protokolu uvedeno poučení o povinnostech podle § 10 odst. 2 a 3 kontrolního řádu. Dalším bodem kontrolního protokolu je kontrolní zjištění, kam vedoucí kontrolní skupiny zapisuje popis provozovny, k jakým účelům je provozovna určena, a jaké činnosti jsou v provozovně vykonávány a jaké služby jsou v provozovně poskytovány. Předvyplněné ustanovení právních předpisů, které jsou v protokolu o kontrole uvedeny, a nejsou předmětem kontroly, vedoucí kontrolní skupiny proškrtně.

Prvním právním předpisem, který byl předmětem kontroly, byl živnostenský zákon. Vzhledem k tomu, že jednou z povinností podnikatele je povinnost zahájení provozování živnosti v provozovně předem oznámit živnostenskému úřadu a kontrolovaný podnikatel toto neučinil, byla tato skutečnost uvedena v protokolu o kontrole. Dalším zjištěním bylo, že provozovna, nebyla zvenčí viditelně označena jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem osoby, což bylo také v protokolu o kontrole poznamenáno.

Povinnost, kterou podnikatel splnil, jež byla poznamenána do protokolu, byla ta, že provozovna byla zvenčí viditelně označena prodejní a provozní dobou určenou pro styk se spotřebiteli. Další povinností, jež podnikatel nesplnil, bylo zjištění, že provozovna nebyla zvenčí viditelně označena jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny. Povinnost, že zaměstnanec přítomen v provozovně splňoval podmínku znalosti českého jazyka, byla podnikatelem splněna. Dále podnikatel poskytl kontrolujícím údaj, že na žádost

zákazníka vydává doklady o prodeji zboží a poskytnutí služby. Povinnost způsobilosti pro výkon povolání podnikatel splnil předložením platného zdravotního průkazu zaměstnance.

Vzhledem k tomu, že provozovna byla určena pro spotřebitele, byl kontrolovaným právním předpisem zákon o ochraně spotřebitele. Ke kontrole byla vybrána lihovina, na níž byl označen výrobce, název výrobku a údaj o hmotnosti, u prodáváných rozlévaných nápojů byly uvedeny objemové jednotky množství. Informace byly poskytovány písemně v českém jazyce a fyzikální veličiny kontrolovaného výrobku byly vyjádřeny v litrech. Na stole byl umístěn nápojový lístek, obsahující objemové jednotky množství rozlévaných nápojů s uvedením jejich cen a v ceníku doplňkového zboží, umístěném na stole byly uvedeny ceny doplňkového zboží.

Posledním právním předpisem, podléhající předmětu kontroly, byl zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Kontrolujícími bylo do protokolu poznamenáno, že alkoholické nápoje jsou prodávány v prodejně, jež je potravinářským podnikem, a dále, že alkoholické nápoje nejsou prodávány prostřednictvím prodejního automatu. Dalším údajem poznamenaným do protokolu byla informace, že na místě prodeje byl umístěn pro spotřebitele zjevně viditelný text zákazu prodeje alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, a že tento text byl pořízen v českém jazyce černými tiskacími písmeny na bílém podkladě o velikosti písmene nejméně 2 cm.

V souhrnu zjištěných nedostatků byly do protokolu shrnuty zjištěné nedostatky v rámci kontroly, kterými byly neoznámení předem živnostenskému úřadu zahájení provozování živností v provozovně (tento nedostatek byl v průběhu kontroly odstraněn tím, že podnikatel na místě vyplnil změnový list, ve kterém oznámil zahájení provozování živností v provozovně), dalším uvedeným nedostatkem bylo neoznačení provozovny jménem a příjmením podnikatele, identifikačním číslem osoby a jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny. Tento nedostatek byl také v průběhu kontroly podnikatelem odstraněn.

Následně byly uvedeny podklady, ze kterých kontrolní zjištění vycházela. Byla jimi pracovní smlouva, uzavřená mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem jako podnikatelem a zdravotní průkaz zaměstnance. Dalším bodem byl podpis podnikatele, jako osoby, jež se

zúčastnila kontroly, a podpisy kontrolujících. Dále podnikatel podepsal převzetí stejnopisu protokolu. Podnikatel byl rovněž kontrolujícími poučen o právu podat proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole námitky.

4.5.4 Ukončení kontroly

Kontrola byla ukončena zhruba po dvou hodinách, kdy v závěru protokolu podnikatel podepsal prohlášení, že se vzdává práva podat námitky proti kontrolním zjištěním. Podnikateli byla podle § 62 odst. 4 písm. b) živnostenského zákona, za použití § 41 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, navržena za přestupky podle § 62 odst. 1 písm. e) bod 2 a § 62 odst. 1 písm. g) živnostenského zákona pokuta ve výši 5 000 Kč. Vzhledem k tomu, že podnikatel s navrženou pokutou souhlasil, byla mu uložena příkazem na místě, kterou podnikatele na místě zaplatil oproti vydání příkazového bloku.

4.6 Dotazníková šetření

V rámci diplomové práce byl proveden kvalitativní výzkum s podnikateli formou hloubkových rozhovorů a elektronických dotazníků, který je vyhodnocen v následující podkapitole. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, z jakých důvodů dochází ze strany podnikatelů k nedodržování jejich povinností, a tím k porušení živnostenského zákona.

Výzkum formou dotazníkového šetření byl proveden v červnu - září 2020, ve kterém bylo osloveno 50 podnikatelů. Jednalo se o podnikatele, u nichž již byla provedena živnostenská kontrola, a bylo u ní zjištěno porušení živnostenského zákona. U 20 podnikatelů autorka provedla dotazníkové šetření formou osobního rozhovoru, zbývajícím 30 podnikatelům byl dotazník po předchozí ústní nebo telefonické domluvě zaslán elektronicky. Elektronických dotazníků bylo respondenty navraceno celkem 18. Z celkového počtu 50 oslovených podnikatelů se do výzkumu zapojilo 38 podnikatelů, což představuje 76 %. Pro respondenty bylo vyplňování dotazníku anonymní.

Dotazník, který je uveden v příloze této práce, tvořilo celkem 10 jednoduchých otevřených otázek. Autorka dbala na to, aby vyplňování bylo pro respondenty jednoduché a nezabralo jim příliš mnoho času. První otázky byly zaměřené na informace o podnikatelské činnosti respondentů. Dále následovaly otázky z oblasti znalosti právních předpisů a informovanosti o nich. Závěr dotazníkových otázek byl věnován druhu porušení a důvod jeho vzniku.

Otázka č. 1 – Podnikáte jako právnická osoba nebo fyzická osoba?

Z podnikatelských subjektů, kteří se do šetření zapojily a vyjádřily, bylo celkem 20 fyzických osob a 18 právnických osob, přičemž u právnických osob se jednalo ve všech případech o společnosti s ručením omezeným.

Graf 5: Počet podnikatelských subjektů

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 2 – Jak dlouho podnikáte?

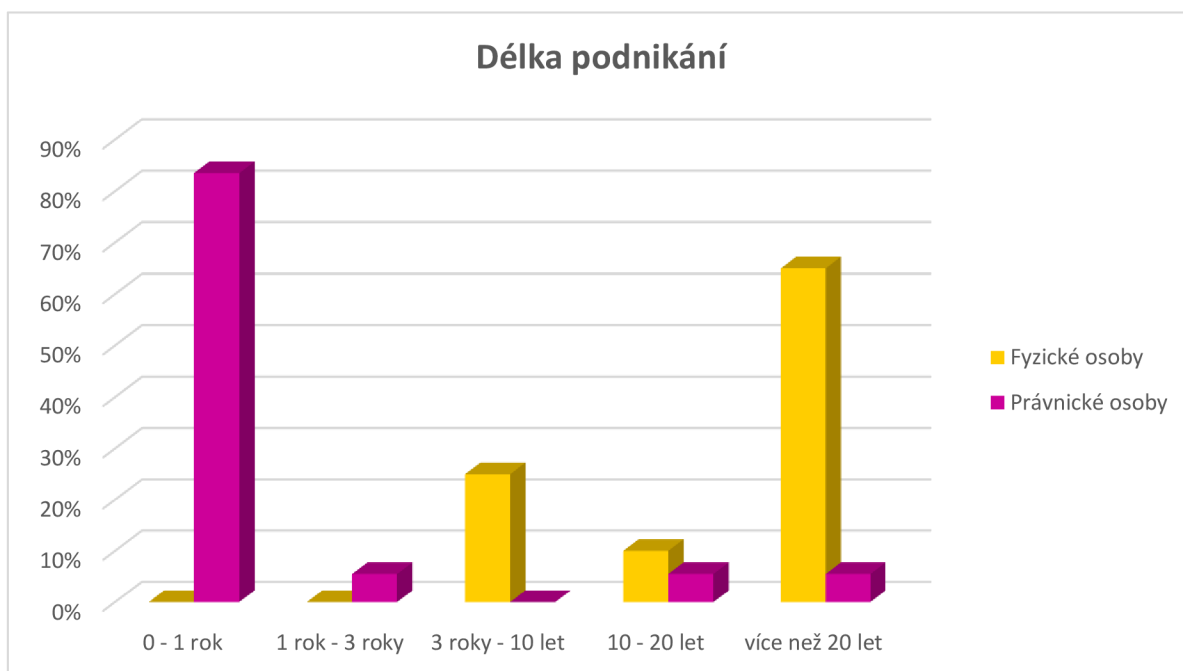
Z dotazníkových šetření vyplývá, že u této otázky je naprostá odlišnost odpovědí fyzických osob od právnických osob. U fyzických osob došlo k porušení nejvíce u těch, kteří podnikají více než 20 let, a to u 13 podnikatelů (65 %). Porušení u fyzických osob podnikajících do 3 let nebylo žádné. Naopak u právnických osob došlo k porušení nejvíce u nově vzniklých společností, tedy podnikajících do 1 roku, a to u 15 podnikatelů (83,5 %).

Tabulka 6: Délka podnikání

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)
0 – 1 rok	0	0 %	15	83,5 %
1 – 3 roky	0	0 %	1	5,5 %
3 – 10 let	5	25 %	0	0,0 %
10 – 20 let	2	10 %	1	5,5 %
Více než 20 let	13	65 %	1	5,5 %

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Graf 6: Délka podnikání:

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkových šetření

Otázka č. 3 – Jaký je hlavní obor Vaší podnikatelské činnosti?

Z celkového počtu podnikatelů, kteří se zapojili do dotazníkového šetření, jsou výsledky odpovědí o fyzických osob velice podobné s odpověďmi právnických osob. U fyzických osob je hlavní podnikatelskou činností živnost volná, stejně tak jako u právnických osob. Z oborů živnosti volné se jedná přednostně o obor „Zprostředkování obchodu a služeb“ a „Velkoobchod a maloobchod“. Někteří podnikatelé uvedli jen hlavní činnost živnost volnou a ke konkrétnímu oboru této živnosti se nevyjádřili.

Tabulka 7: Hlavní obory podnikatelských činností

Druh živnosti	FO		PO		Obory	FO	PO
Volná	15	75 %	13	73 %	Zprostředkování obchodu a služeb	4	3
					Velkoobchod, maloobchod	8	2
					Poradenská a konzultační činnost	0	1
					Údržba motorových vozidel	0	1
					Poskytování služeb pro zemědělství	1	0
Řemeslná	3	15 %	3	17 %	Hostinská činnost	1	0
					Opravy silničních vozidel	0	2
					Zámečnictví	0	1
					Zednictví	1	0
					Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení	1	0
Vázaná	0	0 %	1	5 %	Provádění staveb	0	1
Koncesovaná	2	10 %	1	5 %	Silniční a motorová doprava	2	1

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkových šetření

Otázka č. 4 – Byla u Vás někdy v minulosti provedena živnostenská kontrola?

Na dotaz, zda u podnikatelů již byla v minulosti provedena živnostenská kontrola, odpovědělo překvapivě několik fyzických osob, že neví. Jednalo se především o podnikatele, kteří podnikali více než 20 let a tuto skutečnost si již nepamatovali. Opakovaná kontrola se u podnikatelů provádí v případě podnětu nebo jde-li o plánovanou kontrolu s tím, že předešlá nebyla dříve než před 3 lety. U této otázky dle autorky nebylo třeba rozlišovat odpovědi fyzických a právnických osob, proto jsou v následujícím grafu znázorněny odpovědi společně pro oba podnikatelské subjekty.

Graf 7: Dotaz na opakovanou kontrolu

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 5 – Jste seznámen/a/ se živnostenským zákonem?

U otázky, zda jsou podnikatelé seznámeni s živnostenským zákonem, většina respondentů odpověděla, že nejsou a část odpověděla, že jen částečně. U právnických osob odpověděli 2 podnikatelé, že jsou seznámeni s tímto zákonem a u fyzických osob byl seznámen se zákonem 1 podnikatel.

Tabulka 8: Znalost živnostenského zákona

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
Ano	1	5 %	2	11 %
Ne	14	70 %	10	55 %
Částečně	5	25 %	6	34 %

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkových šetření

Graf 8: Znalost živnostenského zákona

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkových šetření

Otázka č. 6 – Využíváte při své podnikatelské činnosti nějaké poradenství, co se týče povinností, vyplývajících ze živnostenského zákona?

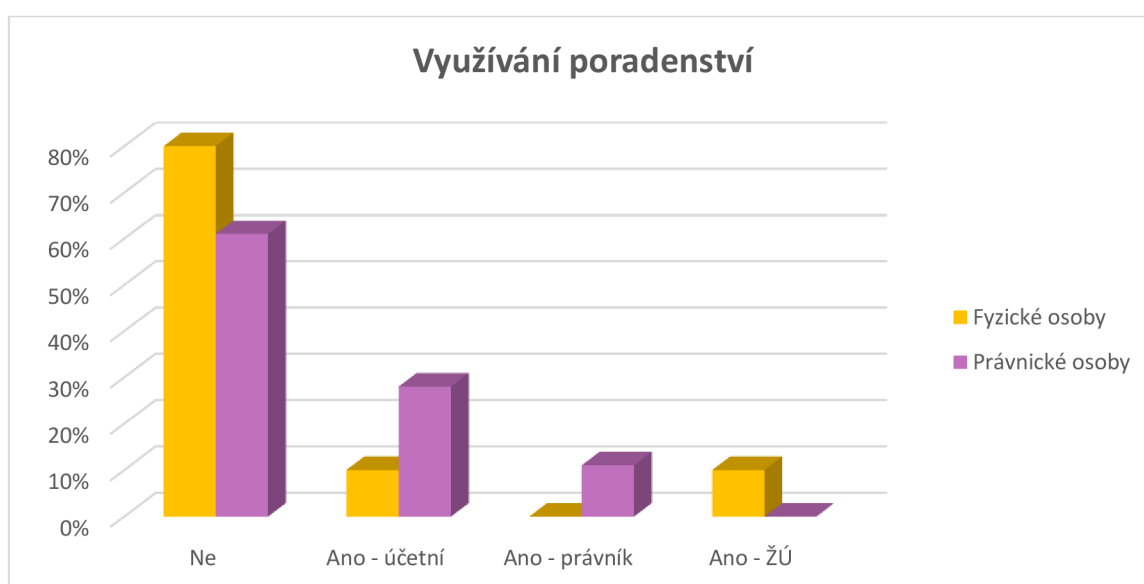
Z odpovědí u následující otázky vyplývá, že převážná většina podnikatelů ke své podnikatelské činnosti nevyužívá žádné poradenství s tím, že spoléhají na své znalosti. U fyzických osob se jedná o 80 % podnikatelů a u právnických osob je to 61 % podnikatelů, kteří žádné poradenství nevyužívají. Zbývající podnikatelé odpověděli, že se radí s účetní, právníkem nebo své dotazy směřují na pracovníky živnostenského úřadu.

Tabulka 9: Využívání poradenství

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
Ne	16	80 %	11	61 %
Ano - účetní	2	10 %	5	28 %
Ano - právník	0	0 %	2	11 %
Ano - živnostenský úřad	2	10 %	0	0 %

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkových šetření

Graf 9: Využívání poradenství

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 7 – Jakým způsobem získáváte informace o změnách právních předpisů?

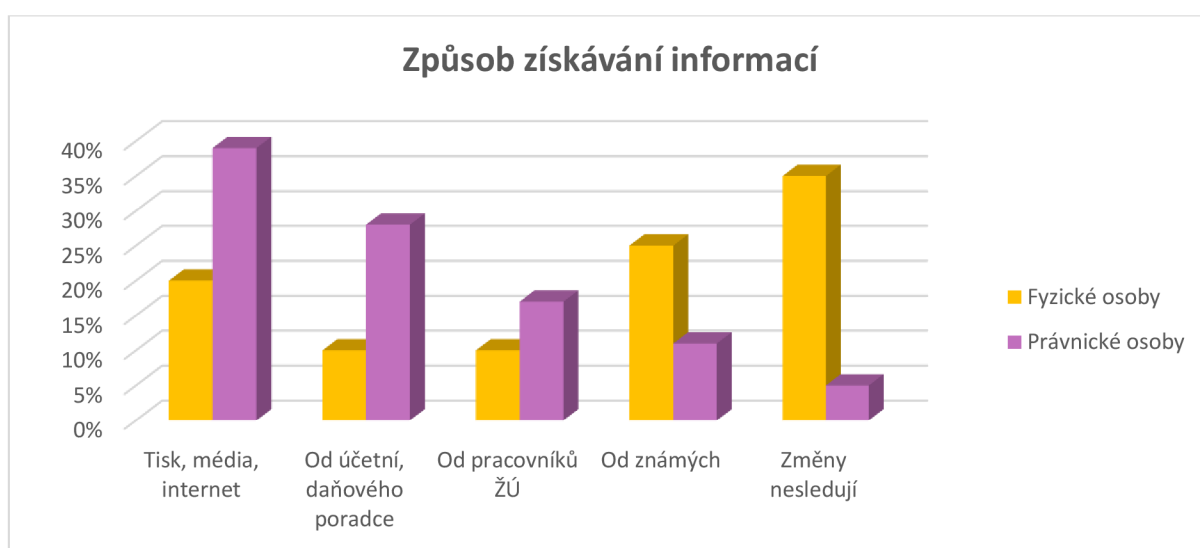
Výsledek šetření ukazuje, že právnické osoby nejvíce využívají k získávání informací o změnách právních předpisů z tisku, médií, internetu, celkem 39 %, dále od účetní či daňového poradce, od pracovníků živnostenského úřadu, od známých a jeden podnikatel podnikající jako právnická osoba uvedl, že změny právních předpisů nesleduje. Co se týče fyzických osob, nejvíce podnikatelů uvedlo, že změny nesledují, celkem 35 %, následovala informace, že informace získávají od známých, dále z tisku, médií, internetu, nejméně dotázaných uvedlo, že informace získávají od účetní či daňového poradce a od pracovníků živnostenského úřadu.

Tabulka 10: Způsob získávání informací

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
Tisk, média, internet	4	20 %	7	39 %
Od účetní, daňového poradce	2	10 %	5	28 %
Od pracovníků ŽÚ	2	10 %	3	17 %
Od známých	5	25 %	2	11 %
Změny nesledují	7	35 %	1	5 %

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Graf 10: Způsob získávání informací

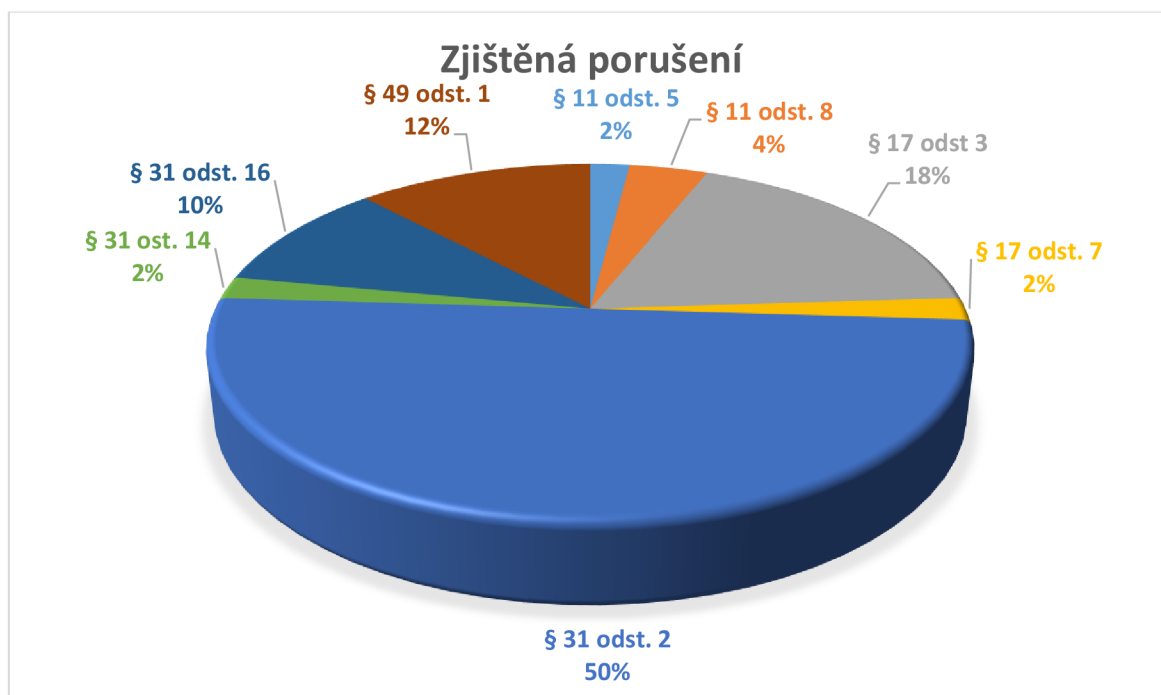

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 8 – Uveďte, jaké porušení u Vás v rámci kontroly bylo zjištěno.

Provedeným šetřením byly zjištěno, že nejčastěji dochází u podnikatelů k porušení podle ustanovení § 31 odst. 2 živnostenského zákona – neoznačení sídla, celkem se jednalo o 50 % ze všech porušení. I byť u některých podnikatelů v označení chybělo jen identifikační číslo osoby. Toto porušení více nedodržovaly právnické osoby před fyzickými osobami. Dalším nejčastěji zjištěným porušením bylo podle ustanovení § 17 odst. 3 - neoznámení zahájení provozování živnosti v provozovně, celkem 18% ze všech porušení. Následovalo porušení podle ustanovení § 49 odst. 1 – neoznámení živnostenskému úřadu ve stanovené lhůtě změny, týkající se údajů stanovené pro ohlášení živnosti, celkem 12% ze všech porušení. Porušení podle ustanovení § 31 odst. 16 – neoznámení při ukončení činnosti v provozovně adresy pro vypořádání závazků nedodrželo 10% dotázaných podnikatelů. V ojedinělých případech se jednalo o porušení podle ustanovení § 11 odst. 5 – neoznámení ustanovení odpovědního zástupce, § 11 odst. 8 – neustanovení nového odpovědného zástupce, § 17 odst. 7 – neoznačení provozovny a § 31 odst. 14 – nevydání na žádost zákazníka doklad o poskytnutí služby.

Graf 11: Zjištěná porušení

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Tabulka 11: Zjištěná porušení

Název ustanovení živnostenského zákona	Celkem		Fyzické osoby		Právnícké osoby	
§ 11 odst. 5 - neoznámení ustanovení odpovědného zástupce	1	2 %	0	0 %	1	4 %
§ 11 odst. 8 - neustanovení nového odpovědného zástupce	2	4 %	0	0 %	2	9 %
§ 17 odst. 3 - neoznámení zahájení nebo ukončení provozování živnosti v provozovně	9	18 %	6	22 %	3	13 %
§ 17 odst. 7 - neoznačení provozovny	1	2 %	0	0 %	1	4 %
§ 31 odst. 2 - neoznačení sídla	25	50 %	12	44 %	13	57 %
§ 31 odst. 14 - nevydání na žádost zákazníka doklad o prodeji zboží	1	2 %	1	4 %	0	0 %
§ 31 odst. 16 - neoznámení při ukončení činnosti v provozovně adresu pro vypořádání závazků	5	10 %	2	8 %	3	13 %
§ 49 odst. 1 - neoznámení ve stanovené lhůtě změny týkající se údajů stanovené pro ohlášení živnosti	6	12 %	6	22 %	0	0 %

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 9 – Byl/a/ jste ochoten/ochotna uhradit výši navržené pokuty na místě?

Z následujícího šetření vyplývá, že téměř většina podnikatelů je ochotna uhradit na místě výši navržené pokuty. U fyzických osob se jednalo o 100 % podnikatelů, u právnických osob se jednalo o 89 % podnikatelů, který byli na místě ochotni uhradit navrženou pokutu příkazem na místě. Zbylí podnikatelé, kteří nebyli ochotni uhradit výši navržené pokuty na místě, jsou následně projednáváni ve správním řízení. V tomto řízení je podnikatelům uložena pokuta na základě rozhodnutí, ve kterém jsou dále uloženy náklady řízení.

Tabulka 12: Uhrazená/neuhrazená pokuta na místě

	Fyzické osoby		Právnické osoby	
Ano	20	100 %	16	89 %
Ne	0	0 %	2	11 %

Zdroj: vlastní zpracování z dotazníkových šetření

Otázka č. 10 – Uved'te, z jakého důvodu došlo ke spáchání přestupku, který byl v rámci kontroly zjištěn.

V následující otevřené otázce byli podnikatelé požádáni o uvedení důvodu spáchání přestupku zjištěného v rámci kontroly. Níže jsou popsány odpovědi, zvláště od fyzických osob a zvláště od právnických osob.

Fyzické osoby

Neoznámení zahájení nebo ukončení činnosti v provozovně:

- podnikatel uvedl, že zahájení provozování živnosti v provozovně živnostenskému úřadu v minulosti oznámil, avšak ve skutečnosti v dané provozovně žádné činnosti nevykonával, jen pro předmětnou provozovnu zprostředkovával služby v terénu. Uvedl, že špatně pochopil, že v takovém případě se zahájení provozování živnosti v provozovně živnostenském úřadu neoznamuje
- celkem tři podnikatelé odpověděli shodně, a to tak, že neoznámili ukončení provozování živnosti v provozovně, neboť zapomněli, že mají živnostenské oprávnění. Z větší části se jedná o podnikatele, kteří zahájili podnikatelskou činnost v devadesátých letech, podnikatelskou činnost vykonávali jen velmi krátce a v některých případech ani s podnikáním nezačali. Zpravidla oznámili ukončení výdělečné činnosti jen na finanční úřad a povinnost oznámit tuto skutečnost i na živnostenský úřad už neučinili
- podnikatel uvedl, že provozovnu označenou měl, avšak cedulka s označením upadla a novou ještě nestihl nalepit. Pracovníci kontroly se při porušení s touto odpovědí od podnikatelů setkávají velmi často. Podnikatelé však mají povinnost mít provozovnu označenou trvale, pokud tedy dojde k odcizení nebo poškození, musí bezodkladně zajistit novou
- podnikatel odpověděl, že nevěděl, že při ukončení činnosti v provozovně tuto skutečnost musí hlásit živnostenskému úřadu. Často tak dochází k situaci, kdy v živnostenském rejstříku má v objektu, kde se nachází provozovna, tuto provozovnu nahlášenou několik podnikatelských subjektů najednou, tedy současný podnikatel, a dále podnikatelé, kteří již v provozovně svou činnost ukončili, jen toto ukončení neoznámili na živnostenský úřad

Neoznačení sídla jménem a příjmením a identifikačním číslem osoby:

- podnikatel uvedl, že se domníval, že živnostenské oprávnění má přerušeno. V takovém případě by sídlo být označeno nemuselo. Řada podnikatelů se mylně domnívá, že pokud v minulosti živnostenské oprávnění přerušili, toto přerušení jim trvá do odvolání. Skutečnost je taková, že doba přerušení je vždy od data, které podnikatel uvedl jako začátek přerušení, do data, které uvedl jako konec přerušení. Pokud tedy dojde k ukončení doby, do kdy bylo přerušeno, např. ji podnikatel přerušil na 2 roky, živnostenské oprávnění se samo aktivuje a podnikatele v tomto případě nikdo neupozorňuje na to, že živnostenské oprávnění je aktivní. V současnosti je možné živnostenskému úřadu nahlásit dobu přerušení až do konce roku 2099, podnikatelé si tak nemusí hlídat datum ukončení a kdykoliv během této doby mohou oznámit zahájení podnikatelské činnosti
- celkem čtyři podnikatelé uvedli, že nevěděli o tom, že pokud je sídlo odlišné od bydliště, má být označeno. Často dochází k tomu, že podnikatelé měli původně shodnou adresu sídla s adresou bydliště a nemuseli tak mít objekt označený. Avšak pokud u nich dojde ke změně trvalého bydliště a sídlo podnikatelům zůstane na původní adrese, vzniká jim povinnost objekt, kde se sídlo nachází, označit
- celkem šest podnikatelů odpovědělo shodně, že zapomněli na živnostenské oprávnění, které v minulosti oznámili. Podnikatelé následně na vlastní žádost živnostenské oprávnění zrušili
- podnikatel se domníval, že stačí, když bude mít sídlo označené jen příjmením. V označení chybělo křestní jméno a identifikační číslo osoby

Neoznámení ve stanovené lhůtě změny, týkající se údajů stanovené pro ohlášení živnosti:

- u tohoto porušení podnikatelé neměli oznámenou změnu adresy sídla ve stanovené lhůtě, tj. do 15 dnů ode dne, kdy ke skutečnosti došlo. V odpovědích všech šest podnikatelů uvedlo, že nevěděli o oznámení této skutečnosti živnostenskému úřadu. Někteří podnikatelé neměli změnu sídla oznámenou i několik let

Nevydání na žádost zákazníka doklad o prodeji zboží:

- podnikatel, který byl současně řidič taxislužby, po ukončení jízdy na žádost zákazníka nevydal doklad o poskytnutí služby s uvedením, že neměl k dispozici přístroj na tisk dokladů ani doklady, které by mohl, vypsál ručně

Neoznámení při ukončení činnosti v provozovně adresu pro vypořádání závazků:

- u tohoto porušení dva podnikatelé uvedli, že nevěděli o tom, že tuto skutečnost musí oznamovat živnostenskému úřadu

Právnícké osoby

Neoznámení zahájení, nebo ukončení činnosti v provozovně:

- tři podnikateli uvedli, že nevěděli o tom, že ukončení činnosti v provozovně musí oznamovat živnostenskému úřadu. V tomto případě může opět dojít k situaci, kdy v jedné provozovně je v živnostenském rejstříku hlášeno několik podnikatelských subjektů, tedy i těch, kteří již v provozovně svou činnost nevykonávají

Neoznačení sídla či provozovny obchodní firmou a identifikačním číslem osoby:

- podnikatel nevěděl, že v označení má být uvedeno i identifikační číslo osoby, objekt jako sídlo měl označené jen obchodní firmou
- dále uvedlo pět podnikatelů shodnou odpověď, že sice věděli, že sídlo má být označeno obchodní firmou a identifikačním číslem osoby, ale zapomněli to provést
- celkem tři podnikatelé uvedli, že o označení sídla nevěděli
- dva podnikatelé uvedli, že sídlo měli označené všemi náležitostmi, ale ceduli s označením jim někdo odcizil. V některých případech dochází k tomu, že podnikatelé se na adrese sídla zpravidla ani nezdržují, a tak nemají kontrolu nad tím, že sídlo označené mají či ne
- podnikatel věděl, že má mít sídlo označené, ale ceduli s označením ještě nestihl připravit a sídlo označit
- podnikatel uvedl, že provizorní ceduli, kterou měl označené sídlo a současně i provozovnu, mu někdo strhl a nová se teprve vyrábí. V tomto případě podnikateli nic nebránilo v tom, vylepit na objekt opět provizorní ceduli do doby, než bude mít vyrobenou novou

Neoznámení ustanovení odpovědného zástupce:

- podnikatel uvedl, že odpovědný zástupce, kterého měl původně ustanoveného, zemřel a nového si sice ustanovil, ale oznámení na živnostenský úřad neučinil, neboť o této povinnosti nevěděl

Neustanovení nového odpovědného zástupce:

- podnikateli původní odpovědný zástupce ukončil výkon funkce sám a oznámení o ukončení výkonu funkce odpovědného zástupce od něj podnikatel obdržel. Avšak nového odpovědného zástupce si podnikatel ve stanového lhůtě do 15 dnů nestihl ustanovit. U některých živnostenských oprávnění je pro podnikatele složitější do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce, zvláště pokud se jedná o profese, kterých je na našem trhu práce nedostatek. V takovém případě je podnikatelům doporučeno, aby si do doby, než ustanoví nového odpovědného zástupce, živnostenské oprávnění přerušili

Neoznámení při ukončení činnosti v provozovně adresu pro vypořádání závazků:

- podnikatel uvedl, že ví o této povinnosti, ale z velké pracovní vytíženosti se ještě k oznámení živnostenskému úřadu nestihl dostavit
- dva podnikatelé uvedli odpověď, že o povinnosti oznamovat živnostenskému úřadu adresu, kde lze vypořádat případné závazky při ukončení činnosti v provozovně nevěděli

5 Výsledky a návrh opatření

V následující kapitole jsou shrnuty zjištěné výsledky kontrolní činnosti a na základě dotazníkových šetření navržena některá opatření, která dle autorky mohou vést ke snížení počtu možných přestupků ze strany podnikatelských subjektů, neboť lze konstatovat, že opravdu velká část podnikatelů neví, jaké jsou jejich základní povinnosti, související s podnikatelskou činností, které vyplývají ze živnostenského zákona.

Z dostupných statistik, vyhodnocených v rámci analytické části práce, vyplývá, že počet podnikatelských subjektů v ORP Chomutov se od roku 2014 nepatrně snížil, v rámci celé ČR se počet podnikatelských subjektů stále zvyšuje. Z celkového počtu podnikatelů je podíl fyzických osob v rámci ORP Chomutov oproti ČR ve sledovaných letech vždy zhruba o 3 – 4 % nižší. V obou oblastech má však podíl podnikajících fyzických osob klesající tendenci oproti právnickým osobám. Přesto, že rok 2020 byl poznamenán pandemií koronaviru a vůči osobám samostatně výdělečně činným platila několik měsíců omezení, jejich počet se oproti roku 2019 nepřestal snižovat.

Z výsledků kontrol vyplývá, že v rámci ORP Chomutov se od roku 2014 do roku 2016 počet kontrol mírně snižoval, v roce 2017 se počet kontrol oproti předešlým rokům zvýšil a poté se opět mírně snižoval. Nelze však konstatovat, že by byli pracovníci kontrolního oddělení snížením počtu kontrol méně vytiženi. Každá kontrola je individuální a jinak časově náročná vzhledem k širokému okruhu činností, které podnikatelé při výkonu svých činností vykonávají.

V rámci provedených kontrol živnostenským úřadem v Chomutově, by autorka doporučila zjednodušení protokolu o kontrole, který kontrolní pracovníci na místě kontroly sepisují. Do protokolu o kontrole s 21 stranami se doplňují skutečnosti, zjištěné v rámci kontroly, a ostatní předvyplněné části protokolu, které nejsou předmětem kontroly, se proškrtávají. Avšak protokol je tak obsáhlý, že samotné jeho sepsání trvá pracovníkům kontroly zhruba 2 hodiny, při některých kontrolách i déle. Po ukončení kontroly se listy průpisového protokolu od sebe oddělí a podnikateli je předán stejnopis. Často dochází k situaci, že např. v místě provozovny u podnikatele není zázemí, prostor ani podmínky tuto agentu vykonávat, a proto by v některých případech bylo jednodušší pořídit na místě

fotodokumentaci a s podnikatelem se domluvit na osobní návštěvě na živnostenském úřadě, kde bude následně protokol o kontrole sepsán a kontrola dokončena.

Mezi nejčastěji spáchaný přestupek je u fyzických i právnických osob neoznačení objektu, ve kterém mají v živnostenském rejstříku oznámené sídlo. Z dotazovaných subjektů se konkrétně jednalo o 57 % právnických osob a 44 % fyzických osob. Byť v některých případech se stává, že podnikatelům v označení chybí jen identifikační číslo osoby, i přesto se jedná o porušení, které je vyhodnoceno jako neoznačení sídla či provozovny. Podnikatelům by tato povinnost mohla být připomínána, např. jednou či dvakrát do roka v podobě článku v chomutovských novinách. Chomutovské noviny připravuje město samo a vycházejí jednou měsíčně. Jedná se o městský zpravodaj, který je v nákladu 22 600 výtisků distribuován do všech domácností na území města, a současně je v elektronické podobě zveřejňován na webových stránkách města (Město Chomutov, 2022). Ostatní obce mohou povinnost o označení sídla zveřejnit na svých webových stránkách nebo ji zmínit ve svých zpravodajích, které řada obcí vydává.

Na základě výsledků dotazníkových šetření bylo zjištěno, že celkem šest podnikatelů, kterým byli jen fyzické osoby, zapomělo na to, že v minulosti živnostenské oprávnění oznámili. Podnikatele, kteří vůči živnostenskému úřadu v řádu několika let neučinili žádný úkon, by mohl živnostenský úřad průběžně kontaktovat, za účelem sjednání schůzky, která by byla zaměřená na kontrolu a rekapitulaci údajů zapsaných v živnostenském rejstříku. Především se jedná o aktualizaci osobních údajů ve formě telefonního kontaktu či e-mailové adresy, a dále, také zda podnikatelé nemají vůči živnostenskému úřadu jakékoliv dotazy, týkající se jejich podnikatelské činnosti.

Mezi opatření, které by mohlo snížit počet porušení, jímž je u podnikajících fyzických osob neoznámení ve stanovené lhůtě změny, týkající se odlišné adresy sídla s adresou bydliště, může být upozornění podnikatele pracovníky živnostenského úřadu na tuto povinnost. Jakmile dojde u podnikatele k této změně, je generována z evidence registru obyvatel (ROB, 2022) do registru živnostenského rejstříku na základě avíza, které pracovníci živnostenského úřadu do jejich registru zpracovávají. Mohou tak ihned podnikatele kontaktovat buď telefonicky, e-mailem nebo formou korespondenčního lístku, aby do 15 dnů buď oznámil změnu sídla, nebo doložil od vlastníka objektu, v němž má sídlo souhlas

s jeho umístěním. V některých případech může dojít k situaci, kdy podnikatel ani neví o tom, že u něj došlo ke změně adresy trvalého bydliště. Může se tak stát i bez jeho vědomí, kdy ho vlastník nemovitosti z trvalého bydliště, kde měl současně i sídlo, z nějakého důvodu odhlásí na adresu sídla ohlašovny.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že porušení neoznámení ustanovení odpovědného zástupce či neustanovení odpovědného zástupce měly celkem tři právnické osoby. Doporučeným opatřením může být neoficiální kontaktování právnických osob pracovníky živnostenského úřadu, s připomenutím jejich povinnosti, která při ukončení výkonu funkce odpovědného zástupce vyplývá, tedy, pokud si podnikatel sám ustanoví nového odpovědného zástupce, musí tuto skutečnost oznámit do 15 dnů ode dne jeho ustanovení nebo v případě, že výkon funkce ukončí odpovědný zástupce sám, je povinností podnikatele do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce. Dále je možnost živnostenské oprávnění na předem stanovenou dobu přerušit.

Na základě prováděného výzkumu bylo zjištěno, že u téměř 84 % právnických osob z celkového počtu dotazovaných, došlo k porušení při délce podnikání do jednoho roku. Podnikatelé by mohli využívat spolupráce s Okresní hospodářskou komorou v Chomutově, jež je sdružení podnikatelů, právnických a fyzických osob. Mezi její poskytované služby patří mimo jiné i podpora podnikatelů ve formě obchodního partnerství, poradenství stávajícím i začínajícím podnikatelům, informační servis a další činnosti, které v rámci svých aktivit nabízí (OHK, 2022).

Podnikatelé, kteří jako důvod neoznámení určité povinnosti uvedli časovou vytíženost, mohou pověřit na základě plné moci zástupce, který za ně oznámení na živnostenském úřadě učiní. Tato plná moc, učiněná k jednomu úkonu, nemusí být úředně ověřená a podnikatelé tak tímto úkonem stráví minimální čas.

V některých případech, ač podnikatelé o své povinnosti věděli, což vyplývá i z provedených šetření, kdy celkem 5 právnických osob, u kterých došlo k porušení ve formě neoznačení sídla, uvedlo, že o povinnosti označit sídlo věděly, ale zapoměly tak učinit. Tedy, i když jsou v některých případech podnikatelé dostatečně informovaní, přesto své povinnosti nedodržují.

6 Závěr

Diplomová práce s názvem „Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona“ je zaměřena na vyhodnocení výsledků kontrolní činnosti v rámci správního obvodu ORP Chomutov. Primárně se zaměřuje na nejčastěji vyskytovaná porušení, kterých se podnikatelé v rámci své podnikatelské činnosti dopouštějí, a důvody jejich vzniku.

Teoretická část práce je zaměřena na vymezení základních pojmů, týkajících se živnostenského podnikání, a výčet právních předpisů, souvisejících s kontrolní činností živnostenských úřadů. Na teoretickou část navazuje praktická část práce, jež v úvodu stručně charakterizuje správní obvod, ve kterém je kontrolní činnost hodnocena, následně je provedena analýza výsledků kontrol a je uveden příklad praktické kontroly. Podstatnou roli mají výsledky dotazníkových šetření, na základě kterých je formou tabulek a grafů vypracováno vyhodnocení získaných údajů a navrženo opatření ke snížení počtu možných vzniklých přestupků.

Z analýzy a dotazníkových šetření vyplývá, že nejčastějším zjištěným porušením, které je v rámci kontrolní činnosti zjištěno jak u fyzických, tak i u právnických osob, je neoznačení objektu, ve kterém mají oznámené sídlo. Dále to jsou pozdě oznámené zahájení či ukončení provozování živnosti v provozovně či neoznačená provozovna. Většina zjištěných porušení jsou kontrolními pracovníky vyřešena na místě formou blokového řízení.

Z provedených šetření bylo zjištěno, že převážná většina podnikatelů není seznámena s živnostenským zákonem, u fyzických osob se jedná o 70 %, a u právnických osob se jedná o 55 % oslovených podnikatelů. Dále 80 % fyzických osob a 61 % právnických osob nevyužívá žádné poradenství, co se týče jejich povinností a dokonce 35 % fyzických osob odpovědělo, že změny právních předpisů nesledují. Z toho vyplývá, že podnikatelům je nutné připomínat jejich povinnosti formou neustálé osvěty. Na druhou stranu lze konstatovat, že právních předpisů, souvisejících s živnostenským podnikáním, je tak velké množství, že sami kontrolní pracovníci mají v praxi v některých případech problém zorientovat se ve všech právních předpisech, které při své činnosti dozorují a kontrolují.

Některé shledané přestupky by bylo možné vyřešit formou ústní domluvy, či napomenutí bez finančního postihu s tím, že pokud při opakované kontrole nebude sjednána náprava, sankce bude uložena s přihlédnutím k tomu, že již byl podnikatel na porušení domluvou v minulosti upozorněn. Především, pokud se jedná o první zaznamenané porušení u podnikatelů, kteří prokáží, že více než 20 let nepodnikají, a k porušení u nich došlo z nevědomosti o aktivním živnostenském oprávnění, jak vyplývá u některých podnikatelů z provedených šetření.

Především se jedná o vzájemnou komunikaci, neboť v některých případech může živnostenský úřad podnikatele dopředu upozornit na možný vznik porušení, a podnikatel tak může včas sjednat nápravu a předejít sobě vzniklým problémům. Změnou k lepšímu by mohla být i povinnost zavést pro fyzické osoby datovou schránku, která by mohla vést ke zlepšení komunikace mezi správními orgány a podnikateli, odpadla by někdy, až zdlouhavá agenda s dohledáváním podnikatelů, kteří se na adrese sídla, ani na adrese trvalého bydliště dlouhodobě nezdržují a na základě telefonního spojení jsou nedostupní. Dochází k situacím, že se o uložení pokuty za porušení v rámci podnikatelské činnosti podnikatelé nedozvědí.

Živnostenské úřady bývají zpravidla prvním místem, kde se podnikatelé registrují a získávají základní informace o svém podnikání. Měli by tedy úřad chápat jako vlídné prostředí a chování úředníků by mělo být vstřícné a ochotné, aby měli pocit, že se na úředníky mohou s jakýmkoliv dotazem obrátit. Úředníci si tak své vzdělání prohlubují průběžným studiem a dalším vzděláváním a podnikatelům tak mohou poskytovat ty nejlepší odborné informace.

7 Seznam použitých zdrojů

Knížní zdroje:

BABŠICKÁ, Věra. *Živnostenský zákon s komentářem*. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-106-8.

BINDEROVÁ, Zdena a kol. *Chomutovsko – regionální vlastivěda*. Hněvín: 2006. ISBN 80-86654-14-1.

ČESKO. *Živnostenské podnikání: předpisy regulující podnikání: živnostenský zákon, živnostenské úřady, obsahové náplně živností, Hospodářská a Agrární komora ČR, podpora podnikání, uznávání odborné kvalifikace, podnikání v cestovním ruchu, zastavárny, volný pohyb služeb, realitní zprostředkování: změny obsahových náplní, novela zákona o realitním zprostředkování: redakční uzávěrka 01. 07. 2021*. Ostrava: Sagit, 2021. ISBN 978-80-7488-472-6.

DVORSKÁ, Olga. *Kontrolní řád, poznámkové vydání zákona s úryvky divodové zprávy, vzory a vybranou judikaturou*. Praha: Linde, 2017. ISBN 978-80-7201-902-1.

HORIZNKOVÁ, Eva, URBAN Václav. *Živnostenský zákon. Praktický komentář. 15. vydání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7598-090-8.

JELÍNKOVÁ, Jitka. *Kontrolní řád. Správní řád (vybraná ustanovení). Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-456-0.

KAMENÍK, Petr a kolektiv. *Živnostenský zákon. Zákon o živnostenských úřadech. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-658-8.

KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-207-3.

MVČR. *METODICKÉ DOPORUČENÍ K ČINNOSTI ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ 10 Zákon č. 255/2012 Sb. o kontrole (kontrolní řád)*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. 2013.

MVČR. *KONTROLA A DOZOR VÝKONU SAMOSTATNÉ A PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI SVĚŘENÉ ORGÁNŮM ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ*. Metodické doporučení + komentář. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. 2014.

NEMEC, Juraj a kolektiv. *Kontrola ve veřejné správě*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 160 s. ISBN 978-80-7357-558-8.

SALACHOVÁ, Bohumila. *Právo v podnikání*. 2. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, ISBN 978-80-7418-148-1.

VÍTEK, Bohumil, SALACHOVÁ Bohumila. *Právní prostředí podnikatele*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, ISBN 978-80-7418-210-5.

Internetové zdroje:

Databáze demografických údajů za obce ČR | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Charakteristika správního obvodu Chomutov | ČSÚ v Ústí nad Labem. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/spravni_obvod_chomutov

Město Chomutov - Oficiální stránka města Chomutov. *město Chomutov - Oficiální stránka města Chomutov* [online]. Copyright © 2021 [online]. [cit. 27.12.2021]. Dostupné z: www.chomutov-mesto.cz/cz/odbor-zivnostensky-urad

Město Chomutov - Oficiální stránka města Chomutov. *město Chomutov - Oficiální stránka města Chomutov* [online]. Copyright © 2021 [online]. [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: <https://www.chomutov-mesto.cz/cz/chomutovske-noviny>

Registr ekonomických subjektů | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/res/registr_ekonomickych_subjektu

Roční přehled podnikatelů a živností | MPO. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. Copyright © Copyright 2005 [cit. 06.08.2021]. Dostupné z: <https://mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocní-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295/>

Správa základních registrů - Registr osob. [online]. Copyright © 2022 Správa základních registrů [cit. 30.01.2022]. Dostupné z: <https://www.szrcr.cz/cs/registr-osob>

Právní předpisy:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů

8 Přílohy

Příloha 1: Dotazník k diplomové práci s názvem „Kontrolní činnost zaměřená na povinnosti podnikatelů v režimu živnostenského zákona“

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který je určen pro podnikatele, kteří vykonávají svou podnikatelskou činnosti dle živnostenského zákona. Cílem průzkumu je získat představu o tom, z jakých důvodů dochází ze strany podnikatelů k porušení živnostenského zákona. Dotazník je zcela anonymní a získané údaje budou využity výhradně pro účely diplomové práce na České zemědělské univerzitě v Praze.

Předem děkuji za Vaše odpovědi

Bc. Miroslava Kolomazníková

1. Podnikáte jako?

- Fyzická osoba
- Právnícká osoba

2. Jak dlouho podnikáte?

- Méně než 1 rok
- Více než 1 rok
- Více než 3 roky
- Více než 10 let
- Více než 20 let

3. Jaký je hlavní obor Vaší podnikatelské činnosti?

4. Byla u Vás někdy v minulosti provedena živnostenským úřadem kontrola?

- Ano
- Ne
- Nevím

5. Jste seznámen/a/ se živnostenským zákonem?
- Ano
 - Ne
 - Částečně
6. Využíváte při podnikatelské činnosti nějaké poradenství, co se týče povinností vyplývajících ze živnostenského zákona?
- Nevyužívám
 - Ano, uveďte jaké:
7. Jakým způsobem získáváte informace o změnách právních předpisů?
- Tisk, média, internet
 - Účetní, daňový poradce
 - Od pracovníků živnostenského úřadu
 - Známých
 - Změny nesleduji
8. Uveďte, jaké porušení u Vás v rámci kontroly bylo zjištěno.
9. Byl/a/ jste ochoten/ochotna uhradit výši navržené pokuty na místě?
- Ano
 - Ne
10. Uveďte, z jakého důvodu došlo ke spáchání přestupku, který byl v rámci kontroly zjištěn.